

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА

Інформаційно-методичний вісник психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини

№ 8, вересень 2016

ЧИТАЙТЕ У НОМЕРІ:

* * *

Результати діяльності
психологічної служби системи
освіти Дніпропетровщини
у 2015-2016 навчальному році

* * *

Обласні навчально-методичні
заходи у 2016-2017 навчальному
році

* * *

Центр психолого-андрагогічних
технологій

* * *

Меморандум про співробітництво
Міністерства внутрішніх справ,
Національної поліції та Міністерства
освіти і науки

* * *

**VIVAT ПСИХОЛОГ,
VIVAT ПРАКТИЧНИЙ!!!**

Спеціалісти служби, які мають
психологічний стаж 20-25 років

* * *

Методичні розробки практичних
психологів

Авторський колектив:

Мушинський В.П., завідувач Дніпропетровським обласним НМЦ практичної психології і соціальної роботи, практичний психолог-методист;

Савельєва Н.В., співробітник Дніпропетровського обласного НМЦ практичної психології і соціальної роботи, практичний психолог-методист;

Знанецька І.В., співробітник Дніпропетровського обласного НМЦ практичної психології і соціальної роботи, практичний психолог-методист;

Васильковська С.І., директор Дніпропетровського обласного методичного психолого-медико-педагогічного центру, вчитель-методист.

Психологічна служба. Інформаційно-методичний вісник психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини, № 8, вересень 2016

До першої частини збірника увійшли інформаційно-аналітичні матеріали.

До другої частини збірника включені нормативно-правові документи, що регулюють діяльність психологічної служби системи освіти Дніпропетровської області .

До третьої частини – професійні біографії практичних психологів зі стажем роботи більше 20 років, які нагороджені грамотами Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи з нагоди 25-річчя психологічної служби Дніпропетровщини..

До четвертої – тези методичних розробок практичних психологів, яким встановлено вищу кваліфікаційну категорію та присвоєно педагогічне звання «практичний психолог-методист» за результатами атестації 2016 року.

Збірник адресовано керівникам районних та міських управлінь, відділів освіти, методистам рай/міськ/во з психологічної служби, практичним психологам і соціальним педагогам навчальних закладів.

З М І С Т

Частина I. Інформаційно-аналітичні матеріали

- Аналіз результатів діяльності психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини у 2015-2016 н. р. 2
- Обласні навчально-методичні заходи у 2015-2016 навчальному році. 9
- Центр психолого-андралогічних технологій пропонує. 10

Частина II. Нормативно-правові документи

- Лист МОН «Про оптимізацію діяльності працівників психологічної служби» № 1/9-442 від 17.09.2015 11
- Лист УНМЦПпСр № 48 від 18.03.2016 про дії в умовах децентралізації 16
- Аналітична довідка за результатами моніторингу сайтів центрів психологічної служби (Лист УНМЦПпСр № 72 від 20.05.2016) 18
- Меморандум про співробітництво МВС, МОН та НП України від 29.02.16 19

Частина III. VIVAT ПСИХОЛОГ, VIVAT ПРАКТИЧНИЙ!!!.

- Спеціалісти служби, які мають психологічний стаж 20-25 років 21

Частина IV. Методичні розробки

- *Панюшкіна О.А.* Психологічний супровід процесу соціалізації дітей 35
- *Завгороднева Л.Б.* Стратегии общения с «неудобным» ребёнком 37
- *Здорова В.В.* Програма соціально-психологічного тренінгу для учнів 9-11 класів «Саморозвиток особистості» 39
- *Холод Ю.А.* Розвиток психологічної культури дітей у гармонійному поєднанні з літнім відпочинком і оздоровленням в умовах дитячого закладу відпочинку 44
- *Алпатова В.В.* Особливості методики проведення годин психолога з питань сталого розвитку та керівництва самовихованням гімназистів 47
- *Якіменко А.П.* Комплексний діагностико-корекційний підхід в роботі з гіперактивними дітьми 51
- *Табакіна Ю.В.* Тиждень психології «Я вдосконалюю себе» 54

ЧАСТИНА I. Інформаційно-аналітичні матеріали

Аналіз результатів діяльності психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини у 2015-2016 н.р.

Психологічна служба системи освіти Дніпропетровщини складається з 38 психологічних служб: 22 районні психологічні служби, 13 міських психологічних служб, психологічна служба ПТНЗ, психологічна служба ВУЗів I-II рівнів акредитації, психологічна служба спеціальних закладів освіти обласного підпорядкування.

Діяльність психологічної служби системи освіти Дніпропетровської області у 2015-2016 навчальному році була спрямована на подальшу реалізацію Плану заходів розвитку психологічної служби системи освіти Дніпропетровської області на період до 2017 року, а саме: 1) подальший розвиток психологічної служби і ПМПК в містах та районах області в умовах децентралізації; 2) проведення навчальних семінарів з питання «Організаційно-правові аспекти діяльності психологічної служби системи освіти» для керівників навчальних закладів з метою надання практичної допомоги місцевим органам управління освітою; 3) організація діяльності районно-міських психологічних служб за інтегрованою моделлю для забезпечення психологічного та соціально-педагогічного супроводу інклюзивного навчання; 4) проведення Дня психологічного здоров'я та Тижня психології в закладах освіти Дніпропетровщини.

Крім того, працівники психологічної служби надавали психологічну допомогу дітям та сім'ям, які опинилися в складних життєвих обставинах внаслідок бойових дій у Донецькій і Луганській областях та анексії Криму.

У 2015-2016 н. р. збільшився кількісний склад обласної психологічної служби у порівнянні з минулим навчальним роком з 1443 до 1503 фахівців (див. таблицю 1).

Таблиця 1

Динаміка чисельності практичних психологів і соціальних педагогів

Навчальний рік	Загальна кількість	К-сть практичних психологів	К-сть соціальних педагогів
2007 - 2008	980	742	240
2008 - 2009	1093	804	289
2009 - 2010	1170	841	329
2010 - 2011	1304	916	388
2011 - 2012	1323	933	390
2012 - 2013	1463	1012	451
2013 - 2014	1467	1033	434
2014 - 2015	1443	1006	437
2015 - 2016	1503	1037	466

Значна кількість практичних психологів та соціальних педагогів - 1058 фахівців - зосереджена у містах, зокрема у м.Кривому Розі – 366, м.Дніпропетровську - 345, м.Дніпродзержинську - 134. У сільських районах таких фахівців значно менше – 258 спеціалістів. (див. таблицю 2).

**Кадрове забезпечення психологічної служби системи освіти
Дніпропетровської області у 2015– 2016 навчальному році**

№	Назва міст та районів	Загальна кількість фахівців	Кількість практичних психологів	Кількість соціальних педагогів	Методист рай/міськ/во
1	м. Вільногірськ	10	9	0	1
2	м. Дніпропетровськ	347	234	111	2
3	м. Дніпродзержинськ	137	78	56	3
4	м. Жовті Води	31	20	10	1
5	м. Кривий Ріг	368	245	121	2
6	м. Марганець	19	17	1	1
7	м. Нікополь	30	29	0	1
8	м. Новомосковськ	37	26	10	1
9	м. Орджонікідзе	16	14	1	1
10	м. Павлоград	46	28	17	1
11	м. Першотравенськ	9	8	0	1
12	м. Синельнікове	11	4	6	1
13	м. Тернівка	14	8	5	1
	Всього по містах:	1075	720	338	17
14	Апостоловський р-н	26	20	5	1
15	Васильківський р-н	7	6	0	1
16	Верхньодніпровський р	24	12	11	1
17	Дніпропетровський	26	22	3	1
18	Криворізький р-н	21	9	11	1
19	Криничанський р-н	17	8	8	1
20	Магдалинівський р-н	6	4	1	1
21	Межівський р-н	8	7	0	1
22	Нікопольський р-н	9	8	0	1
23	Новомосковський р-н	15	12	2	1
24	Павлоградський р-н	13	9	3	1
25	Петриківський р-н	9	8	0	1
26	Петропавлівський р-н	6	5	0	1
27	Покровський р-н	11	8	2	1
28	П'ятихатський р-н	6	5	0	1
29	Синельніковський р-н	14	7	6	1
30	Солонянський р-н	16	13	2	1
31	Софіївський р-н	13	12	0	1
32	Томаківський р-н	11	6	4	1
33	Царичанський р-н	8	7	0	1
34	Широківський р-н	7	6	0	1
35	Юр'ївський р-н	7	6	0	1
	Всього по районах:	280	200	58	22
	Заклади обласного підпорядкування	70	42	28	0
	ВНЗ I-II рівнів акредитації	39	28	11	0
	ПТНЗ	79	47	31	1
	Всього по області	1543	1037	466	40

Слід також зазначити, що у 2015-2016 навчальному році дещо зменшився показник забезпечення навчальних закладів ставками практичних психологів і соціальних педагогів. Відповідно до нормативної потреби заклади освіти Дніпропетровської області забезпечені на 57% ставками практичних психологів і соціальних педагогів (станом на 01.07.2016 р.). У минулому навчальному році цей показник дорівнював 59,9%.

Міські навчальні заклади забезпечені працівниками психологічної служби на 74%, сільські заклади освіти – на 25%, заклади обласного підпорядкування – на 83%, ПТНЗ – на 79%, ВНЗ I-II рівнів акредитації – на 31%.

Найкращі показники у психологічних служб м.Новомосковська – 99%, м.Кривого Рогу – 94%, м.Вільногірська – 79%, м.Дніпродзержинська – 79%, м.Жовті Води – 72 %, м. Тернівка – 69 %;

серед сільських районів - у психологічних служб Верхньодніпровського району – 53%, Криворізького району – 40%, Дніпропетровського району – 35%, Апостоловського району – 34%, Покровського району – 34%, Томаківського району – 33%,

Найнижчі показники у психологічних служб Васильківського (10 %) та Магдалинівського (9 %) районів. (див. таблицю 3).

Керівництво районно-міськими службами здійснювалось 40 методистами рай/міськ/во з психологічної служби. 24 методисти, крім психологічної служби, відповідають і за інші напрямки роботи. 16 методистів працюють за інтегрованою моделлю і відповідають тільки за роботу психологічної служби та ПМПК.

Методисти районних (міських) відділів освіти з психологічної служби спрямовували свою роботу на подальше розширення мережі психологічної служби та забезпечення роботи методичних об'єднань практичних психологів і соціальних педагогів за такими формами та тематикою (див. таблицю 4).

Практичні психологи і соціальні педагоги надавали допомогу учням, їх батькам, педагогам та представникам державних та громадських організацій з різних психологічних та соціальних проблем (див. таблицю 5)

Фахівцями обласного НМЦ практичної психології і соціальної роботи разом з кафедрою педагогіки і психології ДООППО та з консультантами обласної ПМПК у 2015-2016 навчальному році проведено 14 обласних навчально-методичних заходів (див. таблиця 6).

У 2015-2016 навчальному році проведено курси підвищення кваліфікації для чотирьох груп практичних психологів і соціальних педагогів закладів освіти (див. таблицю 7)

На базі Дніпропетровського обласного методичного психолого-медико-педагогічного центру продовжують успішно працювати методичні об'єднання практичних психологів і соціальних педагогів спеціальних закладів освіти обласного підпорядкування (куратор Савельєва Н.В.) та ВНЗ I-II рівнів акредитації (куратор Знанецька І.В.), на базі НМЦ ПТО Дніпропетровської області – методичне об'єднання практичних психологів і соціальних педагогів ПТНЗ (керівник Піковець Л.Г.).

**Забезпечення навчальних закладів ставками
практичних психологів і соціальних педагогів у 2015-2016 н. р.**

№	Місто, район	К-сть НЗ	Наявних ставок	Нормативна потреба	Дефіцит	Забезпечено потребу
1	Вільногірськ	14	12,25	15,5	3,25	79%
2	Дніпропетровськ	362	271,5	410,25	138,75	66%
3	Дніпродзержинськ	92	110,5	139,5	29	79%
4	Жовті Води	26	21,25	29,5	8,25	72%
5	Кривий Ріг	275	271	288	17	94%
6	Марганець	22	14	23,75	9,75	59%
7	Нікополь	55	20,5	56,5	36	36%
8	Новомосковськ	29	32,25	32,5	0,25	99%
9	Покров	19	13,75	21,75	8	63%
10	Павлоград	44	31,75	50,75	19	63%
11	Першотравенськ	12	6,5	14,5	8	45%
12	Синельникове	19	10	16,75	6,75	60%
13	Тернівка	14	10	14,5	4,5	69%
	Всього по містах:	983	824,75	1113,75	289	74%
14	Апостоловський р-н	65	15,75	45,75	30	34%
15	Васильківський р-н	41	3,25	31,25	28	10%
16	Верхньодніпровський	37	13,75	26	12,25	53%
17	Дніпропетровський р-н	52	18	50,75	32,75	35%
18	Криворізький р-н	42	13,25	33	19,75	40%
19	Криничанський р-н	53	6,75	34,75	28	19%
20	Магдалинівський р-н	47	2,75	32	29,25	9%
21	Межівський р-н	39	5,25	26,5	21,25	20%
22	Нікопольський р-н	42	6,5	31,75	25,25	20,5%
23	Новомосковський р-н	59	10	49,75	39,75	20%
24	Павлоградський р-н	32	7	26,75	19,75	26%
25	Петриківський р-н	19	3,75	17,75	14	21%
26	Петропавлівський р-н	34	4	21,5	17,5	19%
27	Покровський р-н	30	9,5	28	18,5	34%
28	П'ятихатський р-н	51	3,75	30,5	26,75	12%
29	Синельниковський р-н	46	8,5	30,25	21,75	28%
30	Солонянський р-н	59	9,5	39	29,5	24%
31	Софіївський р-н	34	5,25	21,25	16	25%
32	Томаківський р-н	27	7	21,25	14,25	33%
33	Царичанський р-н	31	4,5	21,5	17	21%
34	Широківський р-н	29	4,5	19	14,5	24%
35	Юр'ївський р-н	20	3,25	22,75	19,5	14%
	Всього по районах:	889	165,75	661	495,25	25%
	Заклади обласного підпорядкування	42	67,5	81,5	14	83%
	ПТНЗ	54	85	108	23	79%
	ВНЗ I-II рівнів акредитації	62	38,75	124	85,25	31%
	Всього по області:	2030	1181,75	2088,25	906,25	57%

Таблиця 4

Робота методичних об'єднань практичних психологів і соціальних педагогів

№ п/п	Форми	Тематика
1.	Творчі групи	Форми та методи роботи з обдарованими дітьми Соціально-психологічна підготовка класу до прийняття дитини з особливими потребами
2.	Динамічні групи	Статеве виховання дітей з особливостями розвитку.
3.	Супервізійні групи	Психологічна допомога дітям тимчасово переселеним із східної частини України..
4.	Постійнодіючі семінари	«Діти з особливостями розвитку у звичайній школі». «Психологічний супровід дітей, що потребують підвищеної педагогічної уваги»
5.	Школа молодого ПП	«Організація роботи практичного психолога в навчальному закладі» (за окремим планом 1 раз на місяць)
6.	Школа молодого СП	«Організація роботи соціального педагога в навчальному закладі» (за окремим планом 1 раз на місяць)
7.	Районні методичні об'єднання ПП та СП	В кожному районі за окремим планом.

Таблиця 5

Тематика звернень до фахівців психологічної служби протягом навчального року

№ з/п	Тематика звернень	Кількість звернень		
		до п/п ДНЗ	до п/п шкіл	до с/п
З боку батьків				
1	Проблема адаптації до умов життя в ДНЗ	11222		
2	Готовність дитини до школи	12190		
3	Психологічні дії неуспішності та шляхи їх подолання	1288		
4	Індивідуальні особливості дитини	21245		
5	Міжособистісні стосунки в сім'ї	1005		
6	Розумові здібності дітей	2711		
7	Вибір засобів виховних впливів на дитину	923		
8	З питань особистого характеру	111367		
9	вирішення конфліктів та гармонізація		11462	13207
10	подолання шкідливих звичок та залежностей (комп'ютерної, ігрової)		32109	9924
11	стосунків між батьками та дітьми, конфлікти з вчителями		21203	8736
12	адаптація дітей до школи		111123	8810
13	труднощі в навчанні		11807	
14	формування мотивації до навчання		6799	
15	вибір засобів виховного впливу на дитину		9546	
16	вирішення конфліктів та гармонізація			1834
17	подолання шкідливих звичок та залежностей (комп'ютерної, ігрової)			536
18	стосунків між батьками та дітьми, конфлікти з вчителями			8927
19	адаптація дітей до школи			11067
20	труднощі в навчанні			7351
21	формування мотивації до навчання			9829
22	вибір засобів виховного впливу на дитину			1105
23	профорієнтація, вибір проф. навчання			16020
24	Оздоровлення			11624
25	Соціальний захист			49271
26	Харчування			10638
27	Оформлення документів			19524
28	Матеріальна допомога			20008
з боку педагогів				
1	Індивідуальні особливості дітей	13233		
2	Виховання добрих почуттів	342		
3	Адаптація дітей в ДНЗ	6567		
4	Готовність дитини до школи	9590		

5	Міжособистісні стосунки в сім'ї	9405		4264
6	Соціалізація особистості	11002		
7	Формування статевої свідомості	6786		568
8	Налагодження партнерських стосунків в системі В-Б-Д	1116		
9	«Важкі діти» і особливості ефективної роботи з ними	8913		1975
10	Статус дитини в групі	8969		4721
11	Вікові кризи	9822		
12	Розумові здібності дітей	1255		
13	Ліквідація наслідків перевтоми дошкільників	976		
14	З питань особистого характеру	8344		
15	пошук індивідуального підходу до учнів			6876
16	проблеми спілкування та їх вирішення в міжособистісних стосунках „вчитель - учень”, „учень - учень”			1102
17	проблеми з дітьми, які потребують особливої уваги			10832
18	підвищення педагогічної майстерності			591
19	оформлення документів			35294
20	профілактика правопорушень (дисципліна)			7953
21	ліквідація наслідків перевтоми		1244	365
22	пошук індивідуального підходу до учнів		1650	
23	проблеми спілкування та їх вирішення в міжособистісних стосунках „вч.-учень”, „учень-учень”		8564	
24	урахування індив.-псих.-них особливостей розвитку учнів в процесі викладання навчальних предметів		8897	
25	проблеми з дітьми, які потребують особливої уваги		2034	
26	підвищення педагогічної майстерності		1562	
З боку дітей				
1	Міжособистісні стосунки з однолітками, вчителями, оточуючими		6712	2076
2	Труднощі в навчанні		8814	2261
3	допомога в подоланні шкідливих звичок		2145	11948
4	самопізнання і самовизначення		31008	11836
5	життєвий вибір, профорієнтація		31445	14677
6	позашкільна зайнятість		1354	12045
7	подолання життєвих криз			3007
8	Соціально-правовий статус			15928
З боку інших зацікавлених осіб (представників громадськості тощо)				
1	Налагодження партнерських стосунків в колективі	2132	1209	8948
2	З питань виховань та розвитку дитини	1045	9956	1022
3	Соціальний захист дитини під опікою	88978		11167

Таблиця 6

Проведення обласних навчально-методичних заходів у 2015-2016 н. р.

№	Тематика	Місце проведення	Кількість учасників	Дата
1	День психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини	Машинобудівний коледж ДНУ	456	24.09.15
2	Засідання МО практичних психологів та соціальних педагогів ПТНЗ	НМЦ ПТО	79	15.10.15 25.05.16
3	Засідання МО практичних психологів та соціальних педагогів ВУЗів І-ІІ рівнів акредитації	ДОМПМПЦ	39	9.09.15 11.02.16 26.05.16
4	Засідання МО практичних психологів і соціальних педагогів закладів освіти обласного підпорядкування	ДОМПМПЦ	70	10.09.15 18.02.16 27.05.16
5	День психологічного здоров'я в закладах освіти	Міста та райони області		09.10.15
6	Обласний семінар «Інтегрована модель діяльності психологічної служби системи освіти» для спеціалістів 1-го року роботи	ДОППО	192	19.11.15
7	День соціально-педагогічної служби системи освіти Дніпропетровщини	ДОППО	165	22.10.15
8	Професійна майстерня керівника	ДОМПМПЦ	82	17.12.15

	методичного об'єднання			
9	День психолого-медико-педагогічної служби системи освіти Дніпропетровщини	ДОППО	400	03.12.15
10	Творча лабораторія для практичних психологів позашкільних навчальних закладів	ДОМПМПЦ	10	28.01.16
11	Обласний семінар для практичних психологів ДНЗ «Психологічний супровід розвитку особистості дошкільника»	ДОППО	186	25.02.16
12	Обласний семінар «Методи асимптоматичної психокорекції щодо розвитку еутимних здібностей особистості»	ДОППО	202	24.03.16
13	Семінар-нарада «Організаційно-методичний супровід діяльності психологічної служби міста/району» (для методистів)	ДОМПМПЦ	40	28.04.16
14	Тиждень психології в закладах освіти Дніпропетровщини	Міста та райони області	-	з 18.04.16 по 22.04.16

Таблиця 7.

Підвищення кваліфікації працівників психологічної служби у 2015-2016 н. р.

№ з/п	Тематика курсів	Місце проведення	Кількість годин	Кількість слухачів
ФАХОВІ КУРСИ				
1	Для практичних психологів зі стажем роботи більше 5 років	ДОППО	116	98
2	Для практичних психологів зі стажем роботи до 5 років	ДОППО	116	75
3	Для соціальних педагогів	ДОППО	82	24
4	Тренінгові заняття з підвищення рівня професійної компетентності для практичних психологів та соціальних педагогів	ДОМПМПЦ	325	225

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ НА 2016 - 2017 Н. Р.

Подальший розвиток психологічної служби буде здійснюватись шляхом реалізації Плану заходів щодо розвитку психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини на період до 2017 року, а саме:

1. Збільшення показників забезпеченості спеціалістами психологічної служби (практичними психологами, соціальними педагогами) до 10%.
2. Вивчення стану розвитку психологічної служби і ПМПК в містах та районах області; надання практичної допомоги місцевим органам управління освітою та територіальним громадам; інформування про проведену роботу.
3. Підготовка методичних рекомендацій для керівників місцевих органів управління освітою та керівників закладів освіти щодо створення безбар'єрного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами в умовах територіальної громади.
4. Впровадження психолого-андрагогічних технологій у практику роботи методичних об'єднань практичних психологів і соціальних педагогів..
5. Створення відповідних умов для розвитку професійно важливих якостей у практичних психологів та соціальних педагогів, профілактики професійного вигорання шляхом систематичних засідань супервізійних/інтервізійних груп, груп психологічної підтримки, оволодіння техніками психоемоційної саморегуляції .
6. Організація діяльності районно-міських психологічних служб за інтегрованою моделлю; забезпечення психологічного та соціально-педагогічного супроводу інклюзивного навчання.
7. Проведення Дня психологічного здоров'я та Тижня психології в закладах освіти Дніпропетровщини.

**Обласні навчально-методичні заходи
у 2016-2017 навчальному році**

Вересень

- 07.09.16** Засідання м/о п/п і с/п ВНЗ I-II рівнів акредитації (на базі ДОМПМЦ. Початок о 10.00)
- 08.09.16** Засідання м/о п/п і с/п спеціальних закладів освіти обласного підпорядкування (на базі ДОМПМЦ. Початок о 10.00)

Жовтень

- 06.10.16** Обласна науково-практична конференція «Досягнення і перспективи розвитку психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини» – рік **25-й** (на базі ПК Шинник (вул. Б. Хмельницького, 118-а), для методистів рай/міськ/во з психологічної служби, керівників м/о, п/п і с/п. З 10.00 до 14.00).
- 10.10.16** День психологічного здоров'я в закладах освіти (з нагоди Всесвітнього дня психічного здоров'я).
- 20.10.15** Засідання супервізійної групи п/п і с/п ПТНЗ (на базі ДОППО. Початок о 11.00)

Листопад

- 24.11.16** Семінар «Інтегрована модель діяльності психологічної служби системи освіти» (о 10.00 на базі ДОППО, для п/п і с/п 1-го року роботи.)

Грудень

- 08.12.16** День психолого-медико-педагогічної консультації Дніпропетровщини (для методистів рай/міськ/во з психологічної служби та ПМПК, консультантів районних (міських) ПМПК. Початок о 10.00)
- 15.12.16** Професійна майстерня керівника методичного об'єднання (на базі ДОППО, для керівників м/о практичних психологів і соціальних педагогів. Початок о 10.00)

Січень

- 26.01.17** Засідання супервізійної групи практичних психологів і соціальних педагогів ПТНЗ (на базі ДОППО. Початок об 11.00)

Лютий

- 09.02.17** Засідання м/о практичних психологів ВНЗ I-II рівнів акредитації (на базі ДОМПМЦ)
- 16.02.17** Засідання м/о практичних психологів спеціальних закладів освіти обласного підпорядкування (на базі ДОМПМЦ. Початок о 10.00)
- 23.02.17** Семінар «Психологічний супровід розвитку особистості дошкільника» (на базі ДОППО, для практичних психологів ДНЗ. Початок о 10.00)

Березень

- 23.03.17** Семінар «Застосування психолого-андрагогічних технологій в методичній роботі психологічної служби» (на базі ДОППО, для методистів рай/міськ/во з психологічної служби, керівників м/о, п/п і с/п закладів освіти. Поч. 10.00)

Квітень

- 17.04.17-21.04.17** Тиждень психології в закладах освіти Дніпропетровщини
- 20.04.17** Семінар-нарада «Організаційно-методичне забезпечення діяльності районно-міської психологічної служби» (для методистів рай/міськ/во з психологічної служби, на базі ДОМПМЦ, вул. Паторжинського, 13-а. Початок о 10.00)

Травень

- 18.05.17** Засідання супервізійної групи п/п і с/п ПТНЗ (на базі ДОППО. Початок об 11.00)
- 23.05.17** Електронна звітність практичних психологів і соціальних педагогів ПТНЗ
- 24.05.17** Засідання м/о п/п і с/п ВНЗ I-II рівнів акредитації (на базі ДОМПМЦ. о 10.00)
- 25.05.17** Засідання м/о п/п і с/п спеціальних закладів освіти обласного підпорядкування (на базі ДОМПМЦ. Початок о 10.00)

Курси підвищення кваліфікації за категоріями:

- 1) для практичних психологів з досвідом роботи до 5 років;
- 2) для практичних психологів з досвідом роботи більше 5 років;
- 3) для практичних психологів дошкільних навчальних закладів;
- 4) для соціальних педагогів закладів освіти.

Курси підвищення кваліфікації на 2017 рік плануються в залежності від кількості заявок. Заявки подавати до 01.10.2016 р. в ДОШПО.

ЦЕНТР ПСИХОЛОГО-АНДРАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОПОНУЄ

Тренер	Назва тренінгу
Мушинський Віктор Петрович, методист-психолог вищої категорії	<ol style="list-style-type: none">1. Супервізійний тренінг «Розвиток професійно важливих якостей практичного психолога освіти» (4-х денний тренінг)2. Психологічний ринг «Професійна мобільність» (1-денний тренінг)3. Тренінг розвитку спонтанної активності (одноденний тренінг)4. Тренінг розвитку еутимних здібностей (4-х денний тренінг)5. Тренінг «Технології подолання критичних ситуацій-фрустрація, стрес, конфлікт, криза» (4-х денний тренінг)6. Супервізійна група для практичних психологів закладів освіти обласного підпорядкування (ПТНЗ, ВНЗ I-II рівнів акредитації (за графіком)7. Психологічна лабораторія «Аналіз професійного досвіду» (одноденний тренінг)
Савельєва Наталія Володимирівна, методист-психолог вищої категорії	<ol style="list-style-type: none">8. Тренінг для тренерів <u>Перший рівень.</u> Основи тренінгової роботи (3-денний тренінг) <u>Другий рівень.</u> Тренерська компетентність (3-денний тренінг) <u>Третій рівень.</u> Практикум з написання корекційних та розвивальних програм (3-денний)9. Супервізійний майстер-клас «Організаційно-методична робота» (самоменеджмент у професійній діяльності. 2-денний)10. Семінар-тренінг «Методика формування команди» (2-денний)11. Тренінг особистісного зростання (з елементами танцювальної терапії. 3-денний)12. Воркшоп по роботі з дітьми та підлітками «групи ризику» (група динамічного навчання - триденний)
Знанецька Інна Василівна, методист- психолог першої категорії	<ol style="list-style-type: none">13. Тренінг з консультування <u>Перший рівень.</u> Тренінг навичок консультування (5-денний) <u>Другий рівень.</u> Індивідуальний стиль консультування (5-денний) <u>Третій рівень.</u> Проблемно-орієнтоване консультування (5-денний)14. Тренінг «Технології роботи та саморегуляції у стресових ситуаціях» (3-денний)
Мушинський Віктор Петрович Знанецька Інна Василівна	<ol style="list-style-type: none">15. Супервізійний тренінг з консультування (після проходження тренінгу з консультування)

Додаткова інформація:

- ✓ Початок роботи центру – 1 жовтня 2016 р.
- ✓ Запис на всі групи проводиться постійно.
- ✓ Порядок проведення тренінгів в залежності від комплектації груп.
- Телефон для запису: (056) 371 – 11 – 23 або за контактними телефонами тренерів.

◆ Контактні телефони тренерів:

- ▶ Мушинський Віктор Петрович – 096-263-42-65
- ▶ Савельєва Наталія Володимирівна – 066-232-12-63
- ▶ Знанецька Інна Василівна – 096-38610-21

Тренінги можуть проводитись на базі міст та районів за попередньою домовленістю з учасниками.

ЧАСТИНА II. Нормативно-правові документи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486 24 42, факс (044) 236-1049, ministry@mon.gov.ua

від 17.09.2015 № 1/9-442

від _____ на № _____

Департаментам (управлінням) освіти і науки
обласних, Київської міської
державних адміністрацій

Про оптимізацію діяльності
працівників психологічної служби

З метою зменшення звітної документації, підвищення відповідальності працівників психологічної служби системи освіти та на виконання п.4.3. наказу Міністерства освіти і науки України від 06.08.2013 року № 1106 «Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року» Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи спільно з педагогічною громадськістю проведено роботу щодо оптимізації документації практичного психолога та соціального педагога навчального закладу.

За результатами проведеної роботи розроблено нові зразки документації та протоколів діяльності працівників психологічної служби системи освіти України, які надсилаються для використання в установленому порядку:

- план роботи практичного психолога/соціального педагога (додаток 1);
- графік роботи практичного психолога/соціального педагога (додаток 2);
- журнал щоденного обліку роботи практичного психолога/соціального педагога (додаток 3);
- протокол індивідуальної консультації (додаток 4);
- протокол індивідуального діагностичного обстеження (додаток 5);
- протокол діагностичного обстеження класу/групи (додаток 6);
- протокол психологічного аналізу уроку (заходу) (додаток 7).

Електронна версія матеріалів розміщена за посиланням: www.psyua.com.ua,
www.facebook.com/groups/psyua.

Звертаємо увагу, що не допускається введення додаткової документації для практичного психолога/соціального педагога навчального закладу.

Додаток: на арк.

Заступник Міністра – керівник апарату

О. В. Дерев'янка

Середницька А.Д., 481-32-51,
Панок В.Г. 252-70-11

Додаток 1
до листа Міністерства освіти і
науки України
від 17.09.2015. № 1/9-442

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор _____
(назва навчального закладу)

(підпис)

(П.І.Б.)

ПОГОДЖЕНО

Директор (методист) районного
(міського) центру
практичної психології і соціальної роботи

(підпис)

(П.І.Б.)

ПЛАН

роботи практичного психолога/соціального педагога

(назва навчального закладу)

(прізвище, ім'я, по батькові)

на 20____-20____навчальний рік

№ з\п	Зміст роботи з учнями (дітьми), педпрацівниками, батьками, адміністрацією навчального закладу	Термін проведення	Де і з ким проводиться
	1. Психодіагностична робота		
	2. Консультативна робота		
	3. Корекційно-відновлювальна та розвивальна робота		
	4. Психологічна просвіта		
	5. Навчальна діяльність		
	6. Організаційно-методична робота		
	7. Зв'язки з громадськістю		

Додаток 2
до листа Міністерства освіти і
науки України
від 17.09.2015. № 1/9-442

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор _____
(назва навчального закладу)

(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

ГРАФІК РОБОТИ

практичного психолога/соціального педагога

(назва навчального закладу)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Дні тижня	Інтервали робочого часу	
	з _____ год.	по _____ год.
Понеділок		
Вівторок		
Середа		
Четвер		
П'ятниця		

Додаток 3
до листа Міністерства освіти і
науки України
від 17.09.2015. № 1/9-442

**Журнал щоденного обліку роботи
практичного психолога/соціального педагога**

_____ (назва навчального закладу)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Орієнтовний план роботи
працівника психологічної служби
на _____ місяць

Тиждень	Зміст роботи	Вид роботи	Цільова аудиторія	Примітка

Дні тижня	Дата	Цільова аудиторія	Кількість осіб	Зміст роботи	Вид роботи	Методи (методики/ програми) роботи	Кількість годин	Примітка
Всього								

ПРОТОКОЛ
індивідуальної консультації

_____ (назва навчального закладу)

Дата: _____

П.І.Б. дитини (учня/студента) _____

Хто звернувся _____

Тематика звернення (запит) _____

Короткий опис звернення:

Зміст проведеної роботи:

Висновки:

Рекомендації:

З висновками і рекомендаціями ознайомлений:

П.І.Б. _____

(підпис)

Практичний психолог/соціальний педагог

_____ (П.І.Б.)

_____ (підпис)

ПРОТОКОЛ
індивідуального діагностичного обстеження

_____ (назва навчального закладу)

Дата (строки) проведення _____

Дитина (учень/студент) _____

Клас (група) _____

Мета обстеження _____

Хто звернувся _____

Тематика звернення (запит) _____

Короткий опис звернення:

Зміст проведеної роботи:

Висновки:

Рекомендації:

З висновками і рекомендаціями ознайомлений:

П.І.Б. _____

_____ (підпис)

Практичний психолог/соціальний педагог

_____ (П.І.Б.)

_____ (підпис)

Додаток 6
до листа Міністерства освіти і
науки України
від 17.09.2015. № 1/9-442

**Протокол
діагностичного обстеження класу/групи**

Дата (строки) проведення _____

Мета дослідження –

Проблема:

Психодіагностичний інструментарій –

Характеристика вибірки –

Клас/група _____

Кількість дітей (учнів/студентів) _____

Вік від _____ до _____ років. Середній вік _ років.

_____ дівчат (___%), _____ хлопців (___%).

Результати обстеження:

Висновки:

Рекомендації:

З висновками і рекомендаціями ознайомлений:

П.І.Б. _____

_____ (підпис)

Практичний психолог/соціальний педагог

_____ (П.І.Б.)

_____ (підпис)

Додаток 7
до листа Міністерства освіти і
науки України
від 17.09.2015. № 1/9-442

ПРОТОКОЛ*
психологічного аналізу уроку (заходу)

(назва навчального закладу)

Дата: _____

Клас/група _____

Прізвище вчителя/ вихователя, який проводив заняття / урок

Хто звернувся _____

Тема (назва) уроку (заходу)

Мета уроку/заходу

Зміст проведеної роботи:

Висновки:

Рекомендації:

З висновками і рекомендаціями ознайомлений**:

П.І.Б. _____

(підпис)

Практичний психолог/соціальний педагог

(П.І.Б.)

(підпис)

* - психологічний аналіз уроків (занять) здійснюється виключно за запитом адміністрації навчального закладу;

** - зазначається особа, якій надається копія цього протоколу

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
01032, м. Київ, бульвар Т.Шевченка, 27-А, кімн.305
Тел./факс (044) 252-70-11. E-taii: UCAP@ukr.net

№ 48 від «18» березня 2016 р.

Інститути післядипломної педагогічної
освіти, Київський університет імені Б.Грінченка
Обласні, Київський міський центри (кабінети)
психологічної служби системи освіти

Шановні колеги !

У зв'язку з прийняттям Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 р. № 157-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст. 91) у працівників психологічної служби, керівників обласних, районних, міських центрів, керівників закладів і установ освіти виникають питання щодо організації, управління і методичного забезпечення діяльності психологічної служби системи освіти. На

численні запити з місць Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи дає наступні роз'яснення.

В сучасних умовах адміністративно-розпорядчі функції центральних, обласних і місцевих (районних, міських) органів управління освітою по відношенню до новостворених об'єднаних громад, зокрема до відділів освіти об'єднаних громад, суттєво зменшуються. Об'єднаним громадам надаються широкі можливості управління та здійснення фінансово-господарської діяльності у сфері освіти.

Функції центральних, обласних і місцевих (районних) органів управління освітою щодо методичного забезпечення, здійснення методичного супроводу і контролю, науково-методичної експертизи навчальних програм, підручників, методичних посібників, що застосовуються у навчальних закладах усіх типів і форм власності залишаються незмінними.

Державні стандарти і вимоги до структури методичного забезпечення, чисельності, норм робочого часу та інші вимоги до діяльності фахівців психологічної служби на основі діючого Положення про психологічну службу системи освіти залишаються незмінними.

У зв'язку з цим, у відділах освіти новостворених об'єднаних громад доцільно передбачити посаду методиста (1.0 ставки), який відповідає за планування, організацію, методичне забезпечення, атестацію, підвищення кваліфікації, координацію діяльності та методичний контроль діяльності фахівців психологічної служби – практичних психологів і соціальних педагогів закладів освіти. Функції методиста зазначені у нормативних документах Міністерства, що стосуються фахівців районних (міських) методичних кабінетів.

В умовах децентралізації значно підвищується роль обласних кабінетів (центрів) психологічної служби щодо методичного забезпечення, методичного контролю, атестації, підвищення кваліфікації усіх працівників психологічної служби області, науково-методичній експертизі психологічного, соціально-педагогічного і соціологічного інструментарію, що застосовується у навчальних закладах усіх типів і форм власності. Вони мають стати ресурсними центрами для працівників служби у повному розумінні цього слова. У зв'язку з цим, важливо укріпити кадровий склад і керівництво обласних кабінетів (центрів) психологічної служби і привести їх у відповідність до діючих нормативів.

Звертаємо увагу працівників обласних центрів (кабінетів) на використання нових форм методичного забезпечення працівників служби. Рекомендуємо ширше використовувати сайти інститутів, центрів, електронні посібники і методичні рекомендації, що розміщені на сайті Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи (www.psyua.com.ua), проводити навчальні семінари і наради у формі відео конференцій, вебінарів та ін.

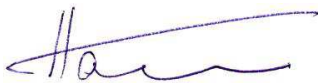
В умовах складної соціально-політичної ситуації в країні, наявності великої кількості дітей, що відносяться до таких категорій як «внутрішньо переміщені особи (сім'ї)», «діти (сім'ї), що знаходяться у складних життєвих обставинах», «діти учасників бойових дій» та ін., звертаємо увагу на необхідність укріплення мережі психологічної служби (п. 2.2. «Плану заходів щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року» (Наказ МОН від 06.08.2013 р. № 1106) і недопущення скорочення практичних психологів і соціальних педагогів під виглядом оптимізації мережі навчальних закладів.

Для додаткової інформації щодо децентралізації у сфері освіти рекомендуємо звернутись за адресою <http://decentralization.gov.ua>.

Просимо провести роз'яснювальну роботу серед керівників установ і закладів освіти областей, широких кіл педагогічної і батьківської громадськості. Для цього організувати і провести в областях низку навчальних семінарів, конференцій, нарад та публікацію відповідних матеріалів у електронних і друкованих виданнях.

З повагою,

директор Центру
Сосновенко Н.В.

В.Г. Панок

Аналітична довідка
за результатами моніторингу сайтів
кабінетів (центрів) психологічної служби

Згідно з розробленою процедурою моніторингу (в кожній області було проаналізовано сайт обласного центру (кабінету), 3 і більше сайтів районних (міських) центрів (кабінетів) та 3 сайти навчальних закладів) було здійснено аналіз наповнення сайтів інформацією щодо розміщення нормативно-правових документів (наказів МОН, листів Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи, наказів/листів обласного/районного органу управління освіти) та діяльності психологічної служби області, району, міста або окремого навчального закладу.

Загальна характеристика вибірки:

25 обласних, Київський міський центр психологічної служби системи освіти;

82 сайтів районних (міських) відділів (управлінь) освіти

91 сайтів навчальних закладів (ДНЗ, ЗНЗ, ПТНЗ).

За результатами моніторингу проведеного співробітниками Центру зроблено наступні висновки: на відповідному рівні підтримується наповнюваність сайтів обласних центрів у Дніпропетровській, Кіровоградській, Луганській, Миколаївській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Херсонській, Чернівецькій і Чернігівській областях. На сторінках вказаних центрів (кабінетів) наявна інформація щодо структури служби, вчасно відображаються новини в межах психологічної служби України, області, оновлюється база нормативних документів і методичних матеріалів.

На сайтах інших обласних кабінетів/центрів переважно представлено інформацію про персональний склад працівників і, в кращому випадку, план проведення масових заходів. Нормативно-правове забезпечення діяльності психологічної служби, а саме: постанови КМУ, накази, розпорядження і листи МОН, листи Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи або відсутні взагалі, або застарілі.

Вкрай незадовільним є стан справ з наповнюваністю сайтів психологічних служб районів, міст, окремих навчальних закладів, які потрапили до моніторингу. Більшість з них містять інформацію переважно про керівника (методиста), але, на жаль, відсутня інформація щодо основних нормативних документів психологічної служби системи освіти, методичних розробок, новин служби тощо. На цих сторінках відсутні посилання на сторінку психологічної служби сайту МОН України, сайт Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи, де розміщені основні документи доступні для завантаження, методичні розробки тощо.

За висновками експертів, серед районних (міських) сайтів психологічної служби схвальної оцінки заслуговують: Дружківський ММК Донецької області, відділ освіти Овруцької РДА Житомирської області, Психологічна служба та ПМПК Мукачівщини Закарпатської області, м. Первомайськ Миколаївської області, Новосанжарський відділ освіти Полтавської області, м. Глухів Сумської області, відділ освіти Ізюмської міської ради, відділ освіти Вовчанської міської ради Харківської області, методичний кабінет відділу освіти Новокаховської міської ради Херсонської області, управління освіти Чернівецької міської ради Чернівецької області, методичний кабінет управління освіти, молоді та спорту Хотинської РДА Чернівецької області, центр практичної психології Деснянського району м. Києва. Одним з найкращих сайтів районів (міст) експерти визнали сайт Києво-Святошинського навчально-методичного центру практичної психології Київської області.

Більшість практичних психологів, соціальних педагогів, методистів не проінформовані про джерела отримання інформації, оновлену нормативно-правову базу, методичні матеріали щодо організації діяльності психологічної служби. Більшість обласних центрів/кабінетів не приділяють належної уваги використанню інтернет ресурсу для поширення необхідної інформації та не здійснюють системного моніторингу наповнення сайтів психологічних служб районів/міст, навчальних закладів.

За результатами моніторингу рекомендуємо:

1. Обласним центрам (кабінетам) до нового 2017-2018 навчального року поновити інформацію щодо нормативно-правового та методичного забезпечення діяльності психологічної служби на своїх офіційних сайтах (сторінках). Розмістити посилання на сторінку психологічної служби сайту МОН України (<http://mon.gov.ua/activity/education/pozashkilna-osvita/psyh-slyjba.html>), сайт Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи (<http://www.psyua.com.ua/>).
2. Обласним центрам (кабінетам) не рідше ніж два рази на рік здійснювати моніторинг сайтів районних (міських) центрів психологічної служби, окремих навчальних закладів щодо ведення та оновлення тематичних рубрик з проблем практичної психології та соціальної педагогіки, методичних матеріалів на допомогу працівникам служби за основними напрямками їх діяльності, розміщення нормативно-правових документів, що регулюють діяльність працівників психологічної служби.
3. Ініціювати запровадження обласної програми з розробки та підтримки діяльності сайтів (сторінок) працівників психологічної служби навчальних закладів.
4. Створити каталог посилань на сторінки за принципом підпорядкування: на сайті обласного центру – районні (міські) центри (кабінети) психологічної служби, на сайтах районних (міських) центрів (кабінетів) психологічної служби – сайти (сторінки) практичних психологів, соціальних педагогів навчальних закладів району (міста).

Реформа в системі МВС йде повним ходом. Правда, такому структурному підрозділу як кримінальна поліція в справах неповнолітніх місця в ній не знайшлося. Але є і добрі новини: у лютому гоїв р. між Міністерством внутрішніх справ України, Національною поліцією України і Міністерством освіти і науки України укладено Меморандум про співробітництво. І це вселяє надію.

МЕМОРАНДУМ про співробітництво

м. КИЇВ

29 лютого 2016 року

Міністерство внутрішніх справ України, в особі першого заступника Міністра **Еки Згуладзе-Глуксманн**,

Національна поліція України, в особі заступника Голови — керівника патрульної поліції, **Олександра Юрійовича Фацевича**,

Міністерство освіти і науки України, в особі першого заступника Міністра **Інни Романівни Совсун** (далі — Сторони),

підтверджують намір співпрацювати щодо розвитку взаємодії органів поліції з навчальними закладами для сприяння формуванню в учнів життєво необхідних навичок безпечної поведінки, з метою створення безпечного середовища для учасників навчально-виховного процесу та реалізації завдань, спрямованих на розроблення і впровадження нових методів і форм профілактики правопорушень серед дітей.

1. Співробітництво Сторін здійснюється в межах повноважень та в спосіб, визначений законодавством України, за такими напрямками:

- проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед школярів, учителів, викладачів і науковців, спрямованої на профілактику правопорушень і негативних явищ;
- підвищення рівня обізнаності про діяльність поліції;
- розроблення навчальних матеріалів для використання працівниками поліції при проведенні профілактичних занять у навчальних закладах;
- проведення в навчальних закладах України спільних заходів (семінари, тренінги, лекції, конференції тощо) щодо підвищення безпеки шкільних спільнот;
- сприяння в розробленні загальнонаціональної програми взаємодії навчальних закладів та органів поліції, спрямованої на підтримку діяльності навчальних закладів у сфері профілактики правопорушень серед дітей;
- визначення інших сфер співробітництва для забезпечення реалізації мети цього Меморандуму.

2. Для досягнення цілей та мети цього Меморандуму Сторони взаємодіють шляхом:

- обміну загальнодоступними даними та інформацією;
- участю в заходах, що проводяться Сторонами;
- організації спільних інформаційних або навчальних заходів;
- інших форм співробітництва, визначених Сторонами;
- надання методичної та ресурсної підтримки в розробленні навчальних матеріалів і програми проведення занять, зустрічей з працівниками поліції в навчальних закладах;
- здійснення в межах повноважень інших заходів, пов'язаних із забезпеченням функціонування ініціатив, спрямованих на досягнення завдань, визначених цим Меморандумом.

3. Строк дії Меморандуму

Цей Меморандум набирає чинності з моменту його підписання Сторонами і діє до 31.12.2016

ЧАСТИНА ІІІ. VIVAT ПСИХОЛОГ, VIVAT ПРАКТИЧНИЙ!!!

Знаменитий психолог минулого століття Жан Піаже передбачив, що у ХХІ столітті психологія стане провідною наукою. Його прогноз починає збуватися.

Часто говорять, що психологія – це наука про душу, з якої виключено дослідження душі. Психологія відповідає на питання про те, чому людина поводиться так чи інакше. Життя людини – дуже непередбачуване і бурхливе. Воно може дарувати нам хвилини щастя і в той же час приносити багато клопоту, неприємностей і розчарувань. Іноді важко утримати тягар цих проблем на своїх плечах, і можна втратити надію, віру в себе, а найголовніше – своє здоров'я. Тоді на допомогу приходить психолог, який завжди допоможе відродити віру та впевненість у собі, знайде переконливі слова підтримки та розради або ж просто зуміє вислухати і почути....

Бажаємо Вам і Вашим рідним у ці дні відчувати повноту життя, щедроти української землі та родинне тепло.

Нехай Господь дарує Вам любов, радість, мир і злагоду на довгій літа. Бажаємо всім здоров'я, добробуту й успіхів у добрих ділах!

З повагою, співробітники обласного Центру практичної психології і соціальної роботи

Єфремова Світлана Миколаївна

***25 років –
практичний психолог***

Практичний психолог вищої категорії, має педагогічне звання «практичний психолог-методист»

Працює в дошкільному навчальному закладі № 2 «Рукавичка» м.Павлограда.

Закінчила Орловський педагогічний інститут за спеціальністю «Викладач дошкільної педагогіки та психології» 1989р., Харківський педагогічний університет за спеціальністю «Практична психологія в системі освіти» 1993р.

Світлана Миколаївна має авторські програми: з формування мотиваційної готовності до школи «Я дуже хочу в школу», програму адаптаційних занять з дітьми «Ігри з мишенятком Піком». Її роботи друкувались в фахових виданнях «Психолог дошкілля», «Дошкільне виховання»

Світлана Миколаївна – керівник міського методичного об'єднання практичних психологів ДНЗ м. Павлограда. Її кредо «В професійному зростанні останньої сходинки не буває» Активно впроваджує форму «Психологічного театру» для профілактики та корекції поведінкових розладів у дітей. Надає практичну допомогу молодим колегам. Бере участь в методичних заходах міського та обласного рівня.

Саме на посаді практичного психолога присвоєне звання «Відмінник освіти України»

Зарічна Наталія Василівна

***25 років –
практичний психолог***

Практичний психолог вищої категорії, має педагогічне звання «практичний психолог-методист»

Працює в КСЗНРЗ «Дніпропетровський обласний методичний медико-психолого-методичний центр»

Закінчила Санкт-Петербурзький державний університет у 1994 р., за спеціальністю «Психолог. Викладач психології»

Наталія Василівна зробила вагомий внесок у розвиток психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини. Досконало володіє ефективними формами, методами психологічного супроводу навчально-виховного процесу в закладах освіти. Приймає активну участь у інноваційно-експериментальній діяльності центру, результатом якої є авторські програми тренінгів з психологічного консультування.

Наталія Василівна бере участь у підготовці та проведенні науково-теоретичних, практичних, тематичних конференцій, семінарів, «круглих столів» для практичних психологів, соціальних педагогів, вчителів-дефектологів з психологічних та соціально-педагогічних проблем. Читає лекції на курсах післядипломної освіти ДОППО з актуальних проблем сучасної психологічної науки.

Надає науково-методичні консультації з питань соціальної педагогіки та психології у засобах масової інформації.

Панасевич Марина Юріївна

***25 років –
практичний психолог***

Практичний психолог, спеціаліст I категорії.

Працює в НВК № 310 м. Дніпропетровська.

Закінчила Харківський державний педагогічний інститут ім. Г.С. Сковороди у 1993 р., за спеціальністю «Психологія. Практична психологія в системі освіти»

Марина Юріївна зарекомендувала себе, як творчий фахівець з високим рівнем професіоналізму. Займається оптимізацією навчально-виховного процесу, забезпеченням умов для соціальної адаптації та всебічного особистісного розвитку дітей, збереженні їхнього психічного здоров'я. Активно впроваджує в роботу методи психодіагностики, профілактики, психокорекції, консультує всіх учасників навчально-виховного, проводить постійну просвітницьку роботу на різних рівнях.

Третій рік Марина Юріївна є членом районної психолого-медико-педагогічної комісії. У роботі з дітьми враховує індивідуальні особливості кожної дитини. Людина з активною життєвою позицією, доброзичлива, врівноважена, толерантна.

Красильникова Наталія Іванівна

***25 років –
практичний психолог***

Практичний психолог вищої категорії, має педагогічне звання «практичний психолог-методист»

Працює в ОКЗО "Дніпропетровська санаторна школа-інтернат №4" ДОР м. Дніпропетровська.

Закінчила Дніпропетровський державний університет у 1995 р., за спеціальністю «Психолог. Викладач»

зробила вагомий внесок у розвиток психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини. Попередні п'ять років працювала над науково-методичною проблемою: «Розробка алгоритму супроводу у навчально-виховному процесі учнів «групи ризику» в умовах інтернатного закладу» Зараз працює над темою: «Застосування здоров'язбережувальних технологій у корекційно-відновлювальній роботі як умова успішної соціалізації у суспільстві вихованців інтернатного закладу»

Наталія Іванівна має високий рівень професійної майстерності. Надає методичну допомогу практичним психологам-початківцям.

Ізваріна Оксана Анатоліївна

***25 років –
практичний психолог***

Практичний психолог вищої категорії, має педагогічне звання «практичний психолог-методист»

Працює в КЗО Дошкільному навчальному закладі (центр розвитку дитини) №392 м. Дніпропетровська.

Закінчила Український державний педагогічний університет ім. Драгоманова у 1995 р., за спеціальністю «Педагогіка та психологія (дошкільна). Організатор-методист з дошкільного виховання»; Київський педагогічний інститут у 2001 р., за спеціальністю «організатор-методист»

Оксана Анатоліївна працює над проблемою «Розвиток сенсорної інтеграції дошкільників» Вона приділяє особливу увагу розвитку кожної дитини через розвиток сенсорних систем. Працює над проблемами профілактики і корекції небажаної дитячої поведінки. Застосовує в своїй діяльності казкотерапію.

Вбачає завдання корекційно-розвиваючої роботи психолога в спрямуванні зусиль до розвитку потенціалу кожного малюка.

Активно проводить профілактику емоційного вигорання педагогів.

Гребельна Віра Павлівна

***25 років –
практичний психолог***

Практичний психолог вищої категорії.
Працює в Комунальному закладі «СЗШ № 8»
м. Орджонікідзе.

Закінчила Уральський Державний Університет в
1983 р., за спеціалізацією «Історія та суспільствознавство»

Віра Павлівна працює над наступними методичними проблемами:

- Використання образної рефлексії і копінг-стратегій поведінки для визначення і корекції емоційної сфери учнів початкової школи і молодших підлітків.
- Вивчення та корекція емоційного інтелекту як передумови успішної соціалізації учнів старшої школи і педагогів.
- Психолого-педагогічна корекція довільності психічних процесів.

Віра Павлівна має високий рівень професійної майстерності. Надає методичну допомогу практичним психологам-початківцям.

Попов Володимир Онисимович

***25 років –
практичний психолог***

Практичний психолог, спеціаліст вищої категорії.
Працює в Межівському професійно-технічному
училищі Дніпропетровської області.

Закінчив Харківський національний університет (державний університет
ім. О. М. Горького) за спеціальністю «Практичний психолог в освіті»

Володимир Онисимович працює над проблемою: «Підвищення психологічної культури всіх учасників навчально-виробничого процесу в професійно-технічному навчальному закладі» Багато часу приділяє застосуванню у своїй діяльності сучасних досягнень психологічної науки українських та зарубіжних науковців. Приймав активну участь у роботі психологічної лабораторії навчально-методичного центру профтехосвіти у Дніпропетровській області з розробки базового компоненту організації роботи практичного психолога ПТНЗ.

Володимир Онисимович ініціатор створення та постійний учасник Школи практичного психолога та соціального педагога ПТНЗ, де постійно передає свій досвід молодим колегам.

Кучерган Валерій Гіллярійович

25 років –

практичний психолог

Практичний психолог вищої категорії, має педагогічне звання «практичний психолог-методист»

Працює в «Криворізький ліцей-інтернат військово-фізичної підготовки» ДОР

Закінчив ДНУ ім. О. Гончара в 1995 р., за спеціалізацією «Соціальна педагогіка та психологія»

Валерій Гіллярійович зробив вагомий внесок у розвиток психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини. Має високий рівень професійної майстерності. Приділяє особливу увагу поширенню досвіду з питань інноваційних технологій в професійній діяльності працівників психологічної служби закладів освіти обласного підпорядкування.

Бондаренко Зоя Петрівна

24 роки –

практичний психолог

Практичний психолог вищої категорії, має педагогічне звання «практичний психолог-методист», доцент кафедри факультету психології ДНУ ім. О. Гончара.

Зоя Петрівна разом з адміністрацією закладу організувала в освітньому закладі КЗО «Спеціалізована СШ № 67 еколого-економічного профілю» Соборної у м. Дніпропетровську районної ради Школу підготовки дітей дошкільного віку до навчання у школі; педагогічний майданчик, де студенти факультету психології на добровільних засадах беруть участь у проведенні навчально-розвивальних занять з підготовки дітей дошкільного віку до школи та психолого-педагогічних занять для батьків майбутніх першокласників. Вона розробила, апробувала та впровадила у навчальний процес школи серію розвивальних занять для дітей дошкільного віку з метою їх успішної адаптації до навчання у школі. Бере участь у просвітницькій та консультативній роботі з батьками майбутніх першокласників, у психолого-педагогічному тестуванні дітей дошкільного віку до шкільного навчання.

Зоєю Петрівною було розроблено та впроваджено у навчально-виховний процес КЗО «Спеціалізована СШ № 67 еколого-економічного профілю» Соборного району м. Дніпропетровська цикл соціально-психологічних тренінгів у рамках соціального проекту Християнського дитячого фонду «Школа як осередок соціально-педагогічної роботи з батьками у мікрорайоні», де автор виступила тренером та ведучим семінарів з різноманітної тематики: «Виховання на основі здорового глузду», «Теорія і практика соціально-педагогічної та соціально-психологічної роботи з дітьми й сім'ями у громаді», «Усвідомлене батьківство як умова повноцінного розвитку дитини», «Психологічний супровід дитини під час її адаптації до навчання у середній школі»

Наріжна Лариса Степанівна

***24 роки –
практичний психолог***

Практичний психолог вищої категорії, має педагогічне звання «практичний психолог-методист»

Закінчила Дніпропетровський державний університет у 1991р., за спеціальністю «Психологія»

Методист науково-методичного центру управління освіти та науки Дніпропетровської міської ради.

Протягом всього часу роботи в системі освіти практична діяльність Лариси Степанівни була спрямована на підвищення науково-теоретичного та науково-практичного рівня практичних психологів та соціальних педагогів середніх загальноосвітніх навчальних закладів міста, забезпечення їх якісними науково-методичними матеріалами, організацію та проведення теоретичних і практичних семінарів, тренінгів.

Лариса Степанівна плідно працює у системі методичного навчання з молодими директорами шкіл та резервом керівних кадрів, створила систему психологічного супроводу навчально-виховного процесу, розробила психологічний практикум зі створення позитивного іміджу керівника навчального закладу. Систематично виступає на семінарах, конференціях, круглих столах різних рівнів для директорів, заступників директорів з навчальної та виховної роботи, педагогів та батьків з пропаганди психологічних знань.

Василенко Алла Іванівна

***23 роки –
практичний психолог***

Практичний психолог вищої категорії, має педагогічне звання «практичний психолог-методист»

Працює в КЗО «Гімназія Ленінського району» м. Дніпропетровська

Закінчила Дніпропетровський державний університет, 1994 р., «Психолог-практик, викладач»

Алла Іванівна з 1995 року керує роботою методичного об'єднання практичних психологів Ленінського району. Брала участь у роботі районних, міських та обласних семінарів на базі гімназії для заступників директорів та директорів шкіл.

Неодноразово залучалась відділом освіти Ленінської районної у місті ради для вирішення конфліктних ситуацій у школах району.

Алла Іванівна ефективно працює над забезпеченням всебічного особистісного розвитку учнів гімназії та збереженням їхнього повноцінного психічного здоров'я; над створенням позитивного психологічного мікроклімату в колективі гімназії

Ульянова Алла Петрівна

23 роки –

практичний психолог

Практичний психолог вищої категорії, має педагогічне звання «практичний психолог-методист»

Працює в НВК ліцеї № 100 м. Дніпропетровська.

Закінчила Ярославський державний університет у 1987 р., за спеціальністю «Психолог-викладач»

Алла Петрівна є автором наступних методичних матеріалів: «Основні прийоми розвитку критичного мислення», «Методичні матеріали для проведення тренінгу-семінару з вчителем по втіленню інноваційних технологій у процесі навчання», «Вчимося задавати питання», «Формування інноваційної особистості як проблема змісту освіти», «Графічні способи подання інформації», «Методи когнітивної візуалізації навчального матеріалу», «Способи розвитку навчальної мотивації школярів», «Професійне самовизначення» і автором програми батьківської школи на базі НВК ліцею №100 м. Дніпропетровська.

Алла Петрівна є керівником шкільної психолого-педагогічної майстерні «Грані пізнання» Приймала участь у підготовці матеріалів для науково-методичного журналу «Комп'ютер у школі та сім'ї» №2-2014 рік. Має публікації в фахових виданнях, виступає з докладами на науково-практичних конференціях, приймає участь в проведенні міських олімпіад з психології і педагогіки, де неодноразово були зайняті призові місця.

Горбунова Наталія Юріївна

22 роки –

практичний психолог

Практичний психолог вищої категорії, має педагогічне звання «практичний психолог-методист»

Працює в Українсько-Американському Ліцеї м. Дніпропетровська.

Закінчила Дніпропетровський Національний університет ім. О. Гончара у 1996 р., «Практичний психолог, викладач»

Під час роботи в Українсько-Американському Ліцеї Наталією Юріївною була розроблена та успішно реалізується програма психологічного супроводу навчально-виховного процесу.

Наталія Юріївна вивчає та втілює в роботу інтерактивні технології, тренінгові форми роботи, елементи театралізації, залучає учнів до науково-дослідницької роботи. Працює з педагогами, сприяє їх ефективній самореалізації, збереженню психічного здоров'я.

Наталія Юріївна приділяє багато часу самовдосконаленню. Володіє сучасними методами і техніками для надання первинної та спеціальної психологічної допомоги.

Шабельник Нелла Василівна

**22 роки –
практичний психолог**

Практичний психолог I категорії.

Працює в дошкільному навчальному закладі №375 м. Дніпропетровськ а, член комісії РМПК

Закінчила Бердянський педагогічний інститут у 1990 р., за спеціалізацією «Психологія і педагогіка»

Нелла Василівна цікавиться проблемами інклюзивної освіти. Зробила значний внесок в розвиток наступних напрямків роботи: «Діти з особливими потребами», «Розвиток дітей з аутичним спектром»

Запроваджує в навчально-виховний процес інноваційні технології навчання. Надає практичну допомогу дітям, здійснює індивідуальний підхід. Багато працює з дітьми, які потребують особливого педагогічного впливу.

Нелла Василівна бере активну участь в організації освітньо-виховного процесу з метою забезпечення всебічного особистісного розвитку дітей, зміцненні і захисті їхнього психічного здоров'я.

Досвідчений професіонал, має авторські розробки, підтримує молодих спеціалістів.

Якіменко Ассоль Петрівна

**22 роки –
практичний психолог**

Практичний психолог вищої категорії, має педагогічне звання «практичний психолог методист»

Працює в Криворізькій загальноосвітній школі I-III ступенів №45.

Закінчила Харківський державний університет ім. М. Горького у 1991 р., за спеціальністю «Психолог. Викладач»

З 1994 року Ассоль Петрівна працювала в КЗШ № 45, з 2001 року працювала в КЗ «Дитячий будинок №4», з 2011 року в зв'язку з закриттям дитячого будинку повернулася до КЗШ № 45, де і працює в даний час.

Ассоль Петрівна займається оптимізацією навчально-виховного процесу, забезпеченням умов для соціальної адаптації та всебічного особистісного розвитку дітей, збереженням їхнього психічного здоров'я. Активно впроваджує в роботу методи психодіагностики, профілактики, психокорекції, консулює всіх учасників навчально-виховного процесу, проводить постійну просвітницьку роботу на різних рівнях.

За час своєї трудової діяльності Ассоль Петрівна виявила високий рівень професіоналізму, ініціативності, творчості. Досконало володіє ефективними формами, методами психологічного забезпечення освітньо-виховного процесу. Постійно приймає участь у роботі творчих груп по підготовці науково-методичних заходів на рівні закладу, району, міста, області; районних комісій з розгляду конфліктних ситуацій; журі міського конкурсу «Практичний психолог», предметних олімпіад; районної психолого-медико-педагогічної консультації; «Школи молодого психолога»

Лубенець Олена Леонідівна

21 рік –

практичний психолог

Практичний психолог, спеціаліст вищої категорії.

Закінчила Харківський державний університет у 1990 р.

Працює в Криворізькій загальноосвітній школі I-III ступенів №62 Криворізької міської ради.

Олена Леонідівна розпочала роботу на посаді практичного психолога в 1990 році в Криворізькій загальноосвітній школі №46.

З 1994 по 1998 рік працювала психологом у Допоміжній школі-інтернаті №2, в 2002-2003 навчальному році – в ДНЗ №230, з 2003 по 2005 рік в КЗОШ №121, з 2005 по 2011 рік в КЗОШ №93, з 2011 року працює в КЗОШ №62.

Головним у діяльності практичного психолога вважає створення оптимальних умов для гармонійного розвитку особистості, налагодження сприятливої атмосфери навчання та виховання учнів різних вікових категорій. Працює над проблемою «Психологічне забезпечення формування та розвитку гармонійної особистості, здатної до самореалізації та успішної взаємодії в соціальному середовищі»

Олена Леонідівна бере активну участь у роботі районного методичного об'єднання практичних психологів, є керівником Школи молодого психолога району. Неодноразово виступала на семінарах-практикумах районного, міського, обласного рівнів. З 2007 року Олена Леонідівна є членом Жовтневої районної психолого-медико-педагогічної консультації.

Має власні методичні розробки: «Адаптація першокласників до шкільного навчання», «Розвиток мислення молодших школярів», «Психокорекційна програма з попередження агресивності підлітків», «Психологічний супровід адаптації учнів 1-х, 5-х, 10-х класів до нових умов навчання», котрі розміщені на Методичному порталі вчителів України та персональному сайті практичного психолога.

Миронова Тетяна Володимирівна

21 рік –

практичний психолог

Практичний психолог вищої категорії, має педагогічне звання «практичний психолог-методист»

Працює в дошкільному навчальному закладі №198 м. Дніпропетровська.

Закінчила Горьківський педагогічний інститут у 1984р., за спеціальністю «педагогіка та психологія(дошкільна)»

Тетяна Володимирівна велику увагу приділяє роботі з дітьми, формуванню у них психологічного і соціального здоров'я. Протягом багатьох років – керівник методичного об'єднання практичних психологів дошкільних навчальних закладів Ленінського району.

Тетяна Володимирівна є автором наступних методичних розробок: «Дошкільний вік: формування доброзичливих відносин», «Театр мініатюр в дитячому садку» у яких вона узагальнює свою систему роботи з дітьми.

Має сертифікат «Застосування піскової терапії в роботі з дітьми різного віку»

Соломоненко Тетяна Іванівна

21 рік –

практичний психолог

Практичний психолог вищої категорії.

Працює в Комунальному закладі «Середня загальноосвітня школа №30 м. Дніпродзержинська» Дніпродзержинської міської ради

Закінчила Інститут післядипломної освіти Харківського державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди, 1996р., «Практичний психолог»

В 1995-2009рр., працювала практичним психологом СЗШ №25 м. Дніпродзержинська. З 2009р працює на посаді практичного психолога СЗШ №30 м. Дніпродзержинська.

Тетяна Іванівна зробила вагомий особистий вклад в збереження психологічної служби системи освіти Дніпродзержинська. Нею було здійснено організацію та керівництво першим фаховим методичним об'єднанням.

Активно впроваджує в роботу педагогів метод сімейних розстановок за Хеллінгером. Має високий фаховий авторитет серед спеціалістів психологічної служби міста та високий рівень професійної майстерності.

Чорна Ольга Дмитрівна

21 рік –

практичний психолог

Практичний психолог вищої категорії.

Працює в Криворізькій загальноосвітній школі I-III ступенів №85.

Закінчила Новосибірський державний педагогічний інститут, у 1981 р., за спеціальністю «Російська мова та література»; Курси психологів, Центр навчання працівників освіти відділу народної освіти Саксаганського райвиконкому управління освіти Дніпропетровського облвиконкому у 1992 р., за спеціалізацією «Практичний психолог»

Чорна Ольга Дмитрівна велику увагу приділяє корекції асоціальних проявів поведінки в учнівському середовищі. Завдяки введеним психологом форм та методів роботи: «казкотерапії», практичної ейдетики у школі, впровадженню соціально-просвітницького тренінгу досягнутий високий рівень психолого-педагогічної роботи у навчальному закладі.

Ольга Дмитрівна є компетентним членом районної ПМПК і керівником районного методичного об'єднання шкільних практичних психологів.

Її науково-практичний досвід неодноразово заслуховувався на міських та науково-практичних конференціях і семінарах: «Психологічний супровід моніторингових досліджень» (2012 р.), «Психолого-педагогічний супровід роботи ГПД» (2013 р.); вона ділилась практичними навичками під час проведення тренінгу з розвитку інноваційної готовності вчителів математики та фізики (2012 р.), майстер-класу для психологів-початківців міста «Використання проєктивних методик в роботі практичних психологів закладів освіти» (2014 р.).

Ольга Дмитрівна брала участь в заходах міжнародного рівня: I Міжнародній науково-практичній конференції «Когнітивні та емоційно-поведінкові фактори повноцінного функціонування людини: культурно-історичний підхід» (18-19 жовтня 2013р.), I міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Актуальні тенденції розвитку світової психологічної практики»(на базі КПУ 2014р.)

Глинська Наталія Сергіївна

***20 років –
практичний психолог***

Практичний психолог, спеціаліст I категорії

З 1995 року працює в Комунальному закладі «Навчально-виховний комплекс «Загальноосвітній навчальний заклад I-II ступенів - академічний ліцей №15 м. Дніпродзержинська» Дніпродзержинської міської ради.

Наталія Сергіївна зробила вагомий особистий вклад в збереження психологічної служби системи освіти Дніпродзержинська. Являється керівником методичного об'єднання практичних психологів загальноосвітніх навчальних закладів.

Завдяки Наталії Сергіївні відбувається поширення досвіду з питань інноваційних технологій професійної діяльності працівників психологічної служби.

Наталія Сергіївна запроваджує волонтерську діяльність серед практичних психологів міста. Приймає активну участь в забезпеченні всебічного розвитку учнів, зміцненні і захисті їх психічного здоров'я. Являється призером Міжнародних форум-презентацій та виставок.

Захарченко Світлана Володимирівна

***20 років –
практичний психолог***

Практичний психолог вищої категорії, має педагогічне звання «практичний психолог-методист»

Працює в КЗО «Криворізький багатoproфільний НРЦ «Надія» ДОР

Закінчила Одеський педагогічний інститут в 1994 р., за спеціалізацією «Дошкільна педагогіка і психологія»

Світлана Володимирівна зробила вагомий внесок у розвиток психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини.

Займається оптимізацією навчально-виховного процесу, забезпеченням умов для соціальної адаптації та всебічного особистісного розвитку дітей, збереженням їхнього психічного здоров'я. Активно впроваджує в роботу методи психодіагностики, профілактики, психокорекції, консультує всіх учасників навчально-виховного процесу, проводить постійну просвітницьку роботу на різних рівнях.

Світлана Володимирівна високий рівень професійної майстерності. Надає методичну допомогу практичним психологам-початківцям.

Мунтян Вікторія Олександрівна

20 років –

практичний психолог

Методист з психологічної служби м. Дніпродзержинська, практичний психолог, спеціаліст вищої категорії, має звання «практичний психолог-методист»

Закінчила Слов'янський державний педагогічний університет, 2000р., «Практичний психолог в закладі освіти»

В 1995-2012 рр. Вікторія Олександрівна працювала практичним психологом дошкільного навчального закладу № 36 м. Дніпродзержинська. В 2012-2013рр. – методистом методичного кабінету управління освіти і науки

Дніпродзержинської міської ради. Зараз працює методистом в Комунальному закладі «Дніпродзержинський центр практичної психології та соціальної роботи, психолого-медико-педагогічна консультація з корекційно-розвитковим відділенням «Сузір'я»» Дніпродзержинської міської ради

Вікторія Олександрівна зробила вагомий особистий вклад в збереження психологічної служби системи освіти і розвиток інклюзивної освіти Дніпродзержинська.

Забезпечує ефективний організаційно-методичний супровід діяльності психологічної служби міста.

Вікторія Олександрівна є автором багатьох методичних розробок для практичних психологів. В професійній діяльності на посаді методиста центру виявляє високий рівень професійної майстерності.

Займає активну життєву позицію.

Хоружевська Ольга Анатоліївна

20 років –

практичний психолог

Практичний психолог I категорії.

В 1995-2002рр. Ольга Анатоліївна працювала практичним психологом в СЗШ №29 м. Дніпродзержинська. З

2003року працює практичним психологом в Комунальному закладі «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) - центр розвитку дитини №10 «Ластівка» Дніпродзержинської міської ради.

Ольга Анатоліївна зробила вагомий особистий вклад в збереження психологічної служби системи освіти Дніпродзержинська. Здійснює якісний та ефективний психологічний супровід дітей дошкільного віку. Активно займається поширенням досвіду з розвитку творчих здібностей дошкільників.

Ольга Анатоліївна працює над узагальненням та збереженням досвіду та традицій методичного об'єднання практичних психологів дошкільних навчальних закладів.

Має високий фаховий авторитет серед спеціалістів психологічної служби міста та високий рівень професійної майстерності.

Чергинець Галина Миколаївна

***20 років –
практичний психолог***

Практичний психолог. Має вищу категорію і педагогічне звання «Вчитель-методист»

Працює в Управлінні освіти виконкому Орджонікідзевської міської ради методистом з психологічної служби.

Закінчила Дніпропетровський Державний університет в 1997 р., за спеціалізацією «Практична психологія та соціальна робота»

Галина Миколаївна зробила вагомий внесок у розвиток психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини. Має високий рівень професійної майстерності.

Галина Миколаївна здійснює ефективний організаційно-методичний супровід міської психологічної служби у площині реалізації учасних освітніх завдань. Працює над формуванням команди практичних психологів міста Орджонікідзе для реалізації професійних завдань та виконання державного запиту щодо психологічного супроводу учасників освітнього процесу.

Приділяє багато часу самовдосконаленню, володінню сучасними методами психологічної допомоги.

Чернецька Раїса Миколаївна

***20 років –
практичний психолог***

Практичний психолог вищої категорії, має педагогічне звання «практичний психолог-методист»

Працює в Комунальному закладі СЗШ № 6 м.Орджонікідзе.

Закінчила Ворошиловградський Державний педагогічний інститут в 1989 р., за спеціалізацією «Вчитель етики і психології сімейного життя. Методист виховної роботи»

Раїса Миколаївна зробила вагомий внесок у розвиток психологічної служби системи освіти Дніпропетровщини.

Фахівець працює над наступними методичними проблемами:

- Організація роботи школи майбутніх першокласників у системі «Батьки – діти – громада» та забезпечення психологічного підґрунтя її функціонування.
- Психологічна корекція та супровід дітей з особливими освітніми потребами у форматі загальноосвітнього простору.

Раїса Миколаївна є керівником методичного об'єднання практичних психологів загальноосвітніх навчальних закладів. Має високий рівень професійної майстерності.

Мушинський Віктор Петрович

***20 років –
практичний психолог***

Практичний психолог вищої категорії, має педагогічне звання «практичний психолог-методист»

Працює в КСЗНРЗ «Дніпропетровський обласний методичний медико-психолого-методичний центр»

Закінчив Дніпропетровський національний університет у 2006 р., за спеціалізацією «Психологія»

З 2001 року Віктор Петрович очолює обласний навчально-методичний центр практичної психології і соціальної роботи і є керівником психологічної служби системи освіти Дніпропетровської області.

На цей час у області під керівництвом Віктора Петровича розроблена і впроваджена система навчально-методичного забезпечення районних/міських психологічних служб у циклічному режимі, яка дає змогу надавати консультативно-методичну допомогу всім без винятку учасникам навчально-виховного процесу.

Віктор Петрович є автором багатьох методичних розробок за різними напрямками професійної діяльності. Постійно висвітлює актуальні питання з практичної психології у засобах масової інформації, зокрема на обласних телеканалах.

Віктор Петрович також займається викладацькою діяльністю в Дніпропетровському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти. Багато років був керівником секції «Психологія» в Малій академії наук.

ЧАСТИНА IV. Методичні розробки

Психологічний супровід процесу соціалізації дітей

*Панюшкіна Олена Анатоліївна, практичний психолог навчально-реабілітаційного центру
№6 м. Дніпропетровськ*

Темою післякурсowego завдання є «*Психологічний супровід процесу соціалізації учнів*», що відповідає темі проекту «Освітні стратегії соціалізації особистості громадського суспільства».

Особливої уваги у плані психологічного супроводу потребують діти «групи ризику», до яких також відносяться діти, які не засвоюють програму навчання за віком. При з'ясуванні причин відхилень у поведінці та розвитку вихованців можливе виявлення дітей із затримкою психічного розвитку.

Під терміном "*затримка психічного розвитку*" розуміють синдроми тимчасового відставання розвитку психіки в цілому або окремих її функцій (моторних, сенсорних, мовних, емоційно-вольових), уповільненого темпу реалізації властивостей організму.

Затримка психічного розвитку характеризується:

- нерівномірним формуванням процесів пізнавальної діяльності,
- недорозвиненням мови і мислення,
- присутністю розладів в емоційно-вольовій сфері.

На це порушення здебільшого звертають увагу лише тоді, коли дитина починає відвідувати школу, і раптом стає очевидним, що вона не може успішно засвоювати шкільну програму. Звичайно, це не означає, що у дошкільному віці відставання дитини від вікової норми розвитку не може бути виявленим. Через те, що до пізнавальної діяльності і регуляції поведінки дошкільника вимоги ліберальніші, певним порушенням під час щоденного спілкування не надається належного значення. Усе це і зумовлює те, що виявлення і корекція затримки психічного розвитку дітей у кращому разі починається в школі.

На дітях із затримкою психічного розвитку позначається, насамперед, загальна незрілість їхньої психіки, особливо *емоційно-вольової сфери*, що надає всій їхній поведінці надмірної інфантильності: невміння стримуватися, змушувати себе дотримуватися правил чи виконувати завдання, що не викликають безпосереднього інтересу, але є потрібними.

Крім загальних проявів незрілості особистості дітей цієї категорії, у них виявляються риси, що зумовлюються хворобливими розладами у функціонуванні нервової системи. Так, на ґрунті *надмірної виснажуваності, загальмованості нервових процесів* в окремих дітей виявляються такі риси, як млявість, боязкість, невміння захистити свої інтереси, плаксивість, схильність скаржитися на товаришів, постійно звертатися до дорослих у розв'язанні всіляких дріб'язкових питань, відмова від усякої діяльності, що потребує зусиль.

Не менш складним для формування особистості дитини є стан, відомий сьогодні як *гіпердинамічний синдром із дефіцитом уваги*. Це хворобливий стан нервової системи дитини, який полягає в неповноцінності процесу гальмування і різкому переважаючому процесу збудження. Це й перешкоджає концентрації уваги. Надмірна активність дітей, про яких йдеться, непродуктивна: мета, через брак здатності до зосередження уваги, часто не ставиться або дуже швидко втрачається.

Все це ускладнює виховання і розвиток гіперактивних дітей. При цьому дорослі часто неправильно розуміють стан такої дитини, вважають її просто неслухняною, дуже енергійною, у якої, як вони кажуть, «енергія аж через край», і вживають хибних виховних заходів, що дуже ускладнює формування особистості дитини. Дитяча гіперактивність потребує також лікарського втручання. Тому потрібна консультація дільничного педіатра, а також інших фахівців, щоб визначити стратегію та тактику лікування.

У деяких дітей періодично змінюються настрої, які часто не пов'язані з якимись зовнішніми причинами: періоди підвищеної дратівливості, агресивності змінюються

апатичністю, байдужістю до своїх успіхів і невдач. В основі їх, очевидно, лежать коливання загального стану здоров'я, перевтома.

Наші сьогоденні знання про затримку психічного розвитку дають можливість розглядати її як тимчасовий стан, що й відображено в його назві.

Сензитивний (найсприятливіший, найчутливіший) вік для її корекції - **дошкільний і молодший шкільний**.

Пізніше, в підлітковому віці, якщо не наступила компенсація під впливом корекційно-педагогічної роботи з дитиною, стабілізується стан певної інтелектуальної недостатності, який за ступенем вираженості буває проміжним між низькою нормою і легкою розумовою відсталістю.

Можна з певністю сказати, що якби діти із затримкою психічного розвитку могли отримати необхідну корекційну допомогу в дошкільному віці, то велика частина з них змогла б подолати цей недолік ще до вступу до школи і потім успішно навчатися.

Моєю розробкою є «Програма розвитку емоційної стабільності молодших школярів із затримкою психічного розвитку».

Програма розвитку емоційної стабільності молодших школярів із затримкою психічного розвитку

Ця корекційна програма спрямована на зниження проявів емоційної нестабільності, розвиток навичок конструктивної взаємодії учнів з оточуючими та створення комфортного навчального середовища.

Програма розрахована на 12 занять тривалістю по 35-40 хвилин, що відповідає психофізичним та віковим особливостям молодших школярів із затримкою психічного розвитку (ЗПР) та вимогам до організації корекційної роботи з ними.

Основною **метою програми** є набуття учнями навичок саморегуляції емоційних станів, формування позитивної та адекватної самооцінки, розвиток комунікативних умінь та сприяння побудові позитивних взаємовідносин у групі.

Основні завдання програми:

- Формування позитивного образу «Я».
- Оволодіння навичками саморегуляції емоційного стану.
- Розвиток уміння ділитися своїми почуттями та розуміти почуття інших.
- Оволодіння навичками позитивної вербальної та невербальної комунікації.
- Розвиток емпатії, взаємної підтримки та довіри,.
- Розвиток уміння здійснювати самопред'явлення у групі однолітків.
- Сприяння побудові сприятливих взаємовідносин у групі.

Психолого-педагогічні принципи розвивальної роботи:

- комплексності;
- поступового ускладнення розвивальних технік;
- доступності;
- системності;
- зворотнього зв'язку;
- активності;
- конфіденційності.

Зміст групових занять складають ігри та психотехнічні вправи, спрямовані на розвиток емоційно-вольової сфери та формування навичок соціальної поведінки молодших школярів. В ході занять створюється позитивний мікроклімат у групі, забезпечується взаємодія між дітьми та керівником групи.

Пропонується наступна структура занять (за М.Р. Бітяною): ритуал привітання, розминка, основний зміст заняття, рефлексія, ритуал прощання.

Ритуали привітання-прощання дозволяють згуртувати дітей, створити атмосферу групової довіри та прийняття. Ритуали виконуються на кожній зустрічі, в них беруть участь всі діти.

Розминка є засобом впливу на емоційний стан дітей, рівень їх активності, стимулює включення до продуктивної діяльності. Вправи для розминки відбираються з урахуванням змісту та завдань конкретного заняття.

Основний зміст заняття складають вправи, спрямовані на вирішення завдань розвивального комплексу. Переважають багатофункціональні техніки, що сприяють розвитку емоційної сфери та соціальних навичок дітей. Послідовність вправ передбачає зміну видів діяльності та психофізіологічних станів дітей: від рухливого до спокійного, від складної, напруженої гри до релаксації. Вправи використовуються з урахуванням фактора стомлюваності дітей.

Рефлексія передбачає ретроспективну оцінку заняття у двох аспектах: емоційному (що сподобалось – не сподобалось, було добре – погано і чому) і смислового (чому це важливо, навіщо ми це робили). Рефлексія попереднього заняття спонукає дітей пригадати, чим вони займались минулого разу. Рефлексія наприкінці заняття дає учням змогу при допомозі дорослого відповісти на питання: для чого це потрібно, як це може допомогти в житті. Крім того, рефлексія створює можливість зворотнього емоційного зв'язку між психологом (педагогом) та учасниками групи.

Програма орієнтована на групові форми роботи, як більш ефективні та економічні, проте при необхідності вона може бути доповнена різними видами індивідуальної психологічної допомоги дітям та їх батькам.

Стратегии общения с «неудобным» ребёнком

Завгороднева Людмила Борисовна, практический психолог высшей категории СШ

№ 135 г. Днепрпетровск

Все учителя, и молодые и опытные, в любом классе: первом или в выпускном, обязательно сталкиваются в своей работе с проблемами дисциплины. Дети, которые обозначаются под понятие «трудные», не всегда просто непослушные или упрямые. Такие дети постоянно ведут себя дерзко, неуважительно и агрессивно. Обычно ребёнок вредит самому себе, а наказания не меняют и не улучшают его поведение. Они часто провоцируют нас на сильные эмоциональные реакции, будь то гнев или отчаяние.

В школе предъявляются к ученикам определенные требования и ожидается, что поведение учеников будет им соответствовать. Но есть и другая сторона – чего ожидает ребенок от учителя? Ведь реакции и поведение детей – следствие опыта столкновения с реальным миром. Для того, что бы научиться эффективно общаться с такими детьми и понимать причины приводящие к конфликтам, важно опираться на следующие законы поведения:

1-й закон: Ученики выбирают определенное поведение в определенных обстоятельствах.

2-й закон: Любое поведение учеников подчинено общей цели – чувствовать себя принадлежащими к школьной жизни.

3-й закон: Нарушая дисциплину, ученик осознает, что ведет себя неправильно, но может осознавать, что за этим нарушением стоит одна из четырех целей: *привлечение внимания, власть, месть, избегание неудачи.*

Рассмотрим подробнее эти мотивы:

Привлечение внимания – некоторые ученики выбирают «плохое» поведение, чтобы получить особое внимание учителя. Они все время хотят быть в центре внимания, не давая учителю вести урок, а ребятам – понимать учителя.

Власть – некоторые ученики «плохо» ведут себя, потому что для них важно быть главными. Они пытаются установить свою власть над учителем, над всем классом. Своим

поведением они фактически говорят: «Ты мне ничего не сделаешь» – и разрушают тем самым установленный в классе порядок.

Мсть – для некоторых учеников главной целью их присутствия в классе становится мсть за реальную или вымышленную обиду. Мстить они могут как учителю, так и кому-то из ребят или всему миру.

Избегание неудачи – некоторые ученики так боятся повторить свое поражение, неудачу, что предпочитают ничего не делать. Им кажется, что они не соответствуют требованиям учителей, родителей или своим собственным чрезмерно завышенным требованиям. Они мечтают, чтобы все оставили их в покое, и оказываются в изоляции, неприступные и «непробиваемые» никакими методическими ухищрениями педагога.

Знание истинного мотива поведения ребёнка помогает спрогнозировать реакцию ученика на педагогическое воздействие. Выбирая способ реагирования, помните, что смысл истинного педагогического воздействия не наказание, а возможность остановить неприемлемое поведение в тот момент, когда оно имеет место, и повлиять на выбор учеником более приемлемого поведения в будущем.

Природа поведения, направленного на привлечение внимания

Первая причина. Усвоенная с раннего детства установка – что получить «сердитое» внимание лучше, чем не получить никакого.

Вторая причина – никто не учит ребенка, как попросить внимания в приемлемой манере.

Третья причина. У них огромный дефицит внимания в семье, дома. Дайте им внимание, периодически взглядом, лёгким прикосновением к плечу; дайте им понять, что вы видите его, что он вам интересен.

Природа властолюбивого поведения

Детей, которые нуждаются в утверждении себя через власть, становится все больше. Одна из причин – современные социальные отношения и другая причина распространения властолюбивого поведения – мода на «сильную личность». Понятие «сильная личность» для них может означать не столько власть, равную контролю над собственной личностью (характером, слабостями и т.д.), сколько власть над другими людьми. Ученики с властолюбивым поведением постоянно находятся в конфронтации с учителем, но ведут себя очень хитро и изобретательно. С такими детьми воспользуйтесь двумя принципами профилактики: избегайте прямой конфронтации; позволяйте ученикам проявлять власть и руководить разрешенными способами.

Природа мстительности

Насилие в стенах школы существует, потому что его много в мире за стенами школы. Особенно много насилия на экранах телевизоров, на улицах больших городов. Редко дети могут увидеть образцы такого поведения, при котором чувства гнева или обиды человек переживает приемлемым способом. Обычная же модель – это ответный удар: в боевиках, очередях, и даже дома можно видеть именно это. Существуют два главных принципа поведения учителя, которые приводят к уменьшению случаев на ваших уроках.

Первый – строить отношения со всеми учениками так, чтобы в них чувствовалась забота о них. Важно следовать принципу: «Отличай поступок от того, кто его сделал» (таким образом можно сделать шаг в позитивном направлении).

Второй принцип – обучение учеников адекватным способам выражать свою душевную боль. Облекайте его чувства в слова, признайте право ребёнка на чувства, даже если его поведение неприемлемо. Детям трудно изменить поведение, если взрослые полностью игнорируют их чувства.

Природа поведения, направленного на избегание неудачи

Отношения по типу «красного карандаша». Стиль «красного карандаша» означает, что взрослый в основном занимается тем, что указывает на ошибки и несостоятельность ребенка, не обращая внимания на его удачу и достижения. Чтобы у учеников появился мотив

изменить свое ошибочное поведение, их внимание должно быть направлено на то, что им удастся в этой области.

Неоправданно высокие ожидания. Ученики, осознавшие, что они не могут достичь цели, что они не могут соответствовать «идеальному образцу» и просто переставшие пытаться.

Перфекционизм (требование от себя совершенства). Такие ученики не могут согласиться с тем, что ошибка – это нормальная часть процесса обучения. Там, где такой высокий результат сразу не гарантирован, им делать нечего.

Упор на соревнование. В соревновательном поведении страх быть хуже не позволяет им участвовать. Всегда следует иметь в виду, что, общаясь с детьми, постоянно демонстрирующими поведение, направленное на избегание неудачи, следует: поддерживать любые попытки ученика сменить установку «Я не могу» на «Я могу»; помогать таким детям преодолевать барьеры, изолирующие их от класса; втягивать их в продуктивные отношения с другими учениками.

А.Фабер, Э. Мазлиш в книге «Как говорить с детьми, чтобы они учились» рекомендуют:

- Ищите возможность сделать так, чтобы ученик увидел себя в новом свете.
- Ставьте учеников в такие ситуации, в которых они могли бы увидеть себя в новом свете.
- Ученики должны слышать от вас позитивные отзывы о них самих.
- Моделируйте желательное для себя поведение.
- Напоминайте ученикам об их прошлых достижениях.
- Высказывайте свои чувства и/или ожидания.

Литература

1. **Кривцова С.В.** Учитель и проблемы дисциплины. М.: Генезис, 2004.
2. **Фабер А. Мазлиш Э.** Как говорить с детьми, чтобы они учились.- М.: ЭКСМО, 2010.
3. **Гиппенрейтер Ю.Б.** Общаться с ребёнком. Как? М.: АСТ, 2008.
4. **Практическая психология воспитания.** Методические рекомендации. Под редакцией Н.Бондарь М. МГПИ, 2000.
5. **Дивиньи Д.** Как перестать беспокоиться и начать жить в согласии со своими «трудными» детьми.- СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2009.

«Саморозвиток особистості»

Програма соціально-психологічного тренінгу для учнів 9-11 класів

*Здорова Вікторія В'ячеславівна, практичний психолог гімназії №11,
м. Дніпродзержинськ*

В пошуках нових засобів впливу педагогіка орієнтується на самоцінність людської особистості, її внутрішні ресурси та саморозвиток.

Юнацький вік, згідно Е. Еріксону (1968), будується навколо кризи ідентичності, який складається з серії соціальних та індивідуально-особистісних виборів, ідентифікацій та самовизначень. Якщо дитині не вдається вирішити всі ці проблеми та задачі, то формується неадекватна ідентичність.

Велике значення для розвитку особистості має психічне здоров'я, тобто стан повного душевного, фізичного та соціального благополуччя. Якщо людина потрапляє в ситуацію дискомфорту, в першу чергу виникає фрустрація емоційної сфери, тобто людина реагує на ситуацію негативними переживаннями, які в свою чергу викликають тривожність, яка часто призводить до почуття безпомічності, невпевненості в собі, безсилля перед зовнішніми факторами, перебільшення їх впливу та характеру загрози.

Таким чином, необхідна цілеспрямована робота, яка передбачає розвиток рефлексії, тобто самопізнання внутрішніх психічних актів та станів, формування стійкої позитивної самооцінки. Однією з форм такої роботи є програма соціально-психологічного тренінгу, в ході якої вирішується питання розвитку особистості, формування комунікативних навичок, здійснення психологічної допомоги та підтримки.

Соціально-психологічний тренінг – один з методів активного навчання та психологічного впливу, які здійснюються в процесі інтенсивної групової взаємодії та спрямованого на підвищення компетентності в сфері спілкування, в якому загальний принцип активності учасника доповнюється принципом рефлексії над власною поведінкою та поведінкою інших учасників груп.

Програма «Саморозвиток особистості» передбачена для учнів 9-11 класів, для яких важлива динамічна адаптація до трансформації суспільства та які знаходяться в ситуації вибору нових форм діяльності.

Програма структурована за принципом відповідності основним методам пізнання: аналізу й синтезу інформації з урахуванням групової динаміки та побудована на самопізнанні, самосвідомості, саморозвитку особистості.

Програма містить 3 етапи.

I етап – орієнтувальний (5 занять).

Мета: емоційне об'єднання учасників групи. Основний зміст утворюють психотехнічні вправи, спрямовані на зняття напруги та згуртування групи, а також на самовизначення та самосвідомість.

II етап – розвиваючий (17 занять).

Мета: активізація процесу самопізнання. Підвищення власної значимості, цінності. Формування мотивації самовиховання та саморозвитку.

III етап – закріплюючий (2 заняття).

Мета: підвищення саморозуміння в цілях укріплення самооцінки та актуалізації особистісних ресурсів.

Кожне заняття включає в себе: ритуал привітання, розминку, основний зміст з обов'язковою рефлексією та ритуал прощання. В процесі роботи використовуються методи гри, групової дискусії, проєктивні методики малюнкового та вербального типів, а, також, психогімнастика. Заняття проводяться протягом року 2 рази на тиждень в групі з 15 осіб, від 1 години до 1 години 20 хв.

Соціально-психологічний тренінг «Саморозвиток особистості»

Тематичний план

№ заняття, тема	Блок I Орієнтувальні заняття		К-сть годин
1. Знайомство	Мета: створення сприятливих умов для роботи в групі; ознайомлення з основними принципами роботи соціально-психологічного тренінгу, первинне засвоєння способів самодіагностики та самосприйняття.	1. Ритуал привітання 2. Правила групи 3. «Мої добрі справи» 4. Анкетування «Чи знаєш ти себе?» 5. Домашнє завдання «Ласкаве ім'я». 6. Відверто кажучи... 7. Ритуал прощання	1.15
2. Хто я?	Мета: закріпити тренінговий стиль спілкування, продовжити саморозкриття та усвідомлення сильних рис своєї особистості, тобто таких якостей, навичок, умінь, які людина приймає та цінує, які дають почуття внутрішньої стійкості та довіри до самого себе.	1. Ритуал привітання 2. Поговоримо про день минулий... 3. Вправа «Моє фізичне «Я» 4. Гра «Рух до 10» 5. Ласкаве ім'я 6. Відверто кажучи... 7. Ритуал прощання.	1.00

3. Який я справжній?	Мета: встановити контакт з учасниками тренінгу та створити позитивну мотивацію до подальших занять. Закріпити навички самоаналізу, сприяти більш глибокому саморозкриттю, яке веде до змін себе.	1. Ритуал привітання 2. Гра «Пізнай іншого» 3. Самовизначення 4. Моє фізичне «Я» 5. Скажи мені, хто твій друг 6. Моє «Я» 7. Ритуал прощання	1.15
4. Моя індивідуальність	Мета: сприяти подальшому згуртуванню групи, поглибленню процесів саморозкриття; навчитись знаходити в собі головні індивідуальні особливості, визначати свої особистісні особливості	1. Ритуал привітання 2. Асоціація 3. Легкі шляхи ведуть до тупика 4. Гра «Розшифруй» 5. Тест на самовизначення 6. Домашнє завдання 7. Ритуал прощання	1.15
5. Моя особиста думка. Прийняття себе	Мета: створення атмосфери довіри та відвертості. Навчання здатності висловлювати свою точку зору, прийняття себе такими, як є. Активізація процесу самосвідомості.	1. Ритуал привітання 2. Ніхто не знає 3. Прийняття себе 4. Футболка з написом 5. Чого ви бажаєте досягти 6. Відверто кажучи 7. Ритуал прощання	1.00
Блок II. Розвивальні заняття			
6. Точка опори	Мета: допомогти учасникам у розкритті своїх сильних сторін. Надання психологічної підтримки завдяки медитації. Актуалізація особистісних ресурсів учасників занять.	1. Ритуал привітання 2. Моя улюблена іграшка 3. Точка опори 4. Сильні сторони 5. Проективний малюнок 6. Ритуал прощання	1.15
7. Почуття власної гідності	Мета: поглиблення процесів саморозкриття, отримання позитивного зворотного зв'язку для зміцнення самооцінки та актуалізації особистісних ресурсів. Пізнання себе з допомогою групи.	1. Ритуал привітання 2. Побажання 3. Мої достоїнства. Зворотний зв'язок 4. Самий-самий 5. Моя якість 6. Ритуал прощання	1.00
8. Впевнена та невпевнена поведінка	Мета: навчання тому, як відрізнити в практичних ситуаціях впевнену поведінку від невпевненої. Подальше відпрацювання навичок впевненої поведінки та сприяння почуттю впевненості в собі.	1. Ритуал привітання 2. Відтворення 3. Моя поведінка 4. Сила слова 5. Місто впевненості 6. Коло впевненості 7. Я в тобі впевнений 8. Ритуал прощання	1.15
9. Прохання	Мета: навчання тому, як правильно висловлювати прохання та реагувати на нього. Розвиток вміння визначати психологічні характеристики, свої та оточуючих.	1. Ритуал привітання 2. Новий спосіб 3. Пиріг з начинкою 4. Чемпіонат 5. Поступки 6. Записки 7. Ритуал прощання	1.00
10. «Я» в своїх очах та в очах інших людей	Мета: активізація процесу рефлексії. Подальше саморозкриття, самопізнання, прояснення Я-концепції. Розкриття важливих якостей для ефективного міжособистісного спілкування.	1. Ритуал привітання 2. Подарунок 3. Частина мого Я 4. Асоціація 5. Приємна розмова 6. Листок за спиною 7. Ритуал прощання	1.15
11. Емоції та почуття.	Мета: актуалізація досвіду та знань, які відносяться до емоційної сфери. Тренування вміння виражати свій емоційний стан.	1. Ритуал привітання 2. Пальці 3. Емоції 4. «Імена» почуттів	1.15

		5. Піктограма 6. Про користь та шкоду емоцій 7. Скульптор-глина 8. Домашнє завдання 9. Ритуал прощання	
12.Образ	Мета: закріплення навичок впевненої поведінки; навчання тому, як справитись з образою; формування більш адекватної самооцінки на основі зворотного зв'язку; створення позитивного емоційного фону в групі.	1. Ритуал привітання 2. Антонім 3. Футболка з написом 4. Дитячі образи 5. Ображена людина 6. Скарбничка образ 7. Ритуал прощання	1.15
13. Як подолати поганий настрій.	Мета: поглиблення процесів саморозкриття; розвиток вміння самоаналізу та подолання бар'єрів, які заважають повноцінному самовираженню; навчання тому, як знаходити почуття, які можуть допомогти.	1. Ритуал привітання 2. Якого я кольору? 3. Твій настрій 4. «Почуваю-себе-добре» 5. Аукціон 6. Релаксація 7. Відро сміття 8. Ритуал прощання	1.15
14. Мої слабкості.	Мета: навчання тому, як знаходити в собі не тільки сильні сторони, а й слабкі; підвищення саморозуміння на основі усвідомлення своїх обмежень: позитивних та негативних якостей, своїх індивідуальних особливостей.	1. Ритуал привітання 2. Комплімент 3. Під мікроскопом 4. Приймаю відповідальність на себе 5. Зворотний бік медалі 6. Я – центр волі 7. Відверто кажучи 8. Ритуал прощання	1.15
15. Мої проблеми.	Мета: навчання усвідомленню своїх проблем та пошуку їх вирішення, а також подолання труднощів, які заважають повноцінному самовираженню.	1. Ритуал привітання. 2. Запитання 3. Проблеми. 4. Подолання 5. Крокодил 6. Свій простір 7. Ритуал прощання	1.15
16. Мотиви наших вчинків.	Мета: допомога в усвідомленні мотивів своїх вчинків, усвідомлення власного впливу на інших людей; усунення емоційних бар'єрів між членами групи.	1. Ритуал привітання 2. Світський захід 3. Усвідомлення мотиву 4. Особливі дарунки 5. Вдячність без слів 6. Чарівний магазин 7. Закінчи речення 8. Ритуал прощання	1.15
17. Я тебе розумію.	Мета: продовжувати роботу по самоаналізу, вдосконаленню вмінь ефективного спілкування, комунікативних навичок.	1. Ритуал привітання 2. Твоє майбутнє 3. Розуміння 4. Ми з тобою однієї крові 5. Інший акцент 6. Коло мого спілкування 8. Ритуал прощання	1.15
18. Ефективні способи спілкування.	Мета: знайомство зі способами спілкування; розширення уявлень про способи самоаналізу та самокорекції у сфері спілкування; розвиток комунікативних навичок.	1. Ритуал привітання 2. «Здрастуй, мені дуже подобається...» 3. Який я в спілкуванні? 4. Спілкування 5. Як поліпшити свою комунікабельність 6. Гість 7. Ритуал прощання	1.15
19. Взаємодопомога.	Мета: усвідомлення власного впливу на інших людей і значення їх	1. Ритуал привітання 2. Друкарська машинка	1.00

	у своєму житті; пошук засобів прихильності до себе; зміцнення приємного клімату для відношень.	3. Один до одного 4. Доброта 5. Допомога 6. Добрі слова 7. Відверто кажучи... 8. Ритуал прощання	
20. Як досягти цілі.	Мета: навчання тому, як ставити цілі; відпрацювання навичок подолання перепон на шляху до досягнення цілі.	1. Ритуал привітання 2. Хвиля позитиву 3. По секрету 4. Принцип 5. Коло субособистостей 6. Ритуал прощання	1.15
21. Самоприйняття. Самоповага. Само схвалення.	Мета: навчити говорити про себе тільки позитивно; активізація процесу самопізнання; підвищення самопорозуміння на основі своїх позитивних якостей.	1. Ритуал привітання. 2. Привітальна фраза 3. Автопілот 4. Самосхвалення 5. Формула успіху 6. Я ціную себе 7. Записки 8. Ритуал прощання	1.15
22. Життя за власним вибором.	Мета: розвиток уміння аналізувати свої особистісні якості, напрацювання навичок подолання перепон на шляху до досягнення цілей, навчання тому, як ефективно використовувати свій час.	1. Ритуал привітання. 2. Мені приємно сказати 3. А що далі? 4. Повинен чи обираю? 5. Я реальний; ідеальний; очима інших 6. Коло нашого життя 7. Машина часу 8. Ритуал прощання	1.15
Блок III. Закріплюючі заняття			
23. Перед дальньою дорогою.	Мета: допомога у визначенні особистісних цінностей, розкритті сильних сторін особистості; формування більш адекватної самооцінки на основі зворотного зв'язку; актуалізація особистісних ресурсів	1. Ритуал привітання 2. Зачаровані 3. Що у нас вийшло 4. Валіза 5. Гра «Безлюдний острів» 6. Відверто кажучи... 7. Ритуал прощання	1.15
24. Прощай.	Мета: закріплення уявлення учасників про свою унікальність, збагачення свідомості позитивними, емоційно забарвленими образами особистості; закріплення дружніх відносин між членами групи	1. Ритуал привітання. 2. Каруселі 3. Лист 4. Весь світ – сцена 5. Прощай 7. Записки 8. Ритуал прощання	1.15

Список використаних джерел

1. Айдакова Л. Уроки психології в школі – М, 1993
2. Алберти Р.Е., Эммонс М.Л. Умейте постоять за себя – (Ключ к самоутверждающему поведению).
3. Александровська Э.М., Гильяшева И.Н. «Психогимнастика детей и подростков» М., 1993 Альманах психологических тестов – М: КСП.1986
4. Анн Л. «Психологический тренинг с подростками» - СПб: Питер, 2003
5. Прутченков А.С. «Свет мой, зеркальце, скажи...» Методические разработки социально-политических тренингов – М: Новая школа, 1996
6. Рудестом К. Групповая психотерапия. – М: Прогрес, 1990
7. Столяренко Л.Д. «Основы психологии». Практикум. – Ростов н/Д: «Феникс», 1999

Розвиток психологічної культури дітей у гармонійному поєднанні з літнім відпочинком і оздоровленням в умовах дитячого закладу відпочинку

Холод Юлія Леонідівна, практичний психолог вищої категорії Криворізької спеціалізованої школи № 118

Існує думка про те, що сучасний навчальний заклад не дає відповідей на запитання, які справді хвилюють вихованців. Можливо, саме тому настирна дитяча цікавість до себе та світу переростає в байдужість. А пошук відповідей на життєво важливі запитання відбувається поза стінами закладу. Досвід спілкування з дітьми, на жаль, у цьому переконує.

Тому дитячий заклад відпочинку передбачає створення такого освітнього простору, який допоміг би учасникам привернути увагу інших до власних актуальних проблем і питань літнього відпочинку та оздоровлення дітей.

Відомо, що кожній людині для повноцінного життя передусім необхідні: здоров'я, вміння спілкуватися з людьми, розуміти себе та інших, ставити мету та обирати адекватні засоби її досягнення, аналізувати ситуації, розв'язувати внутрішньо-особистісні та міжособистісні конфлікти, переводити проблеми в завдання й вирішувати їх. Тому всі організації діяльності, структура та зміст дитячого закладу відпочинку передбачають і розвиток зазначених вище життєвих компетенцій.

Важливим є створення умов для творчого розвитку, творчої самореалізації та співтворчості учасників дитячий заклад відпочинку, їхнього духовного збагачення.

Звертаючись до себе в процесі творчої діяльності, занурюючись у світ своєї мрії, свого «Я», людина починає сприймати себе такою, як вона є, усвідомлює унікальність своєї долі, легше сприймає непередбачуваність свого життя.

У поєднанні різні людські грані, елементи утворюють єдине ціле, яке здатне творити і приймати свою унікальність. Саме в дитячому закладу відпочинку можливо зануритися у внутрішні ресурси людської душі та відшукати в ній творчі можливості, самовияв і самопізнання.

Основними завданнями літнього відпочинку, які орієнтують педагогів та вихователів на організацію гарного відпочинку дітей з урахуванням їх інтересів є – створення комфортних умов для емоційної та психологічної захищеності, душевного комфорту, гарних емоцій; пошук, розвиток та підтримка юних талантів, стимулювання творчого самовдосконалення дітей. Ці завдання більш ефективно можливо реалізувати в дитячому таборі, під час літніх канікул. Саме тут діти знаходяться в більш доступному, психологічно комфортному стані, коли вони більше всього настроєні і до розкриття своїх творчих потенціалів.

Сьогодні в складній ситуації, яка склалася в нашій країні, особливу увагу треба звернути саме на колективний напрямок виховання підростаючого покоління. Нажаль, сучасні діти не вміють працювати в колективі. Немає сьогодні тих соціальних інститутів, в яких би діти вчилися жити в колективі, жити разом з іншими людьми, досить необхідної якості для майбутнього громадянина.

Навчальний рік для дітей пов'язаний з досить серйозними фізичними та психологічними навантаженнями. Іноді часу на розважально-пізнавальні ігри у дітей просто не вистачає часу. Саме через те велику роль у вихованні всебічно розвиненої особистості відводиться виховній системі в період літніх канікул.

Очікування канікул – це мрія про улюблені справи, про задоволення спортивних, художніх, технічних інтересів. Нарешті, діти хочуть вдосита накупатися, почитати, пограти або просто відпочити.

Початок літа... Найпрекрасніша, цікава, багатообіцяюча пора року. Позаду залишився навчальний рік, складені іспити і ось нарешті можливо насолодитися довгоочікуваним відпочинком. Багато хто з дітей від'їжджають відпочивати до бабусі, в табір відпочинку на морі, в санаторії, але досить багато залишається дітей і в місті. Тому особливо важливо

допомогти цим дітям гарно відпочити. При кожному навчальному дитячому закладі відкриваються пришкільні табори.

Багато хто з вас самі відпочивали в піонерських таборах, але в якості піонера. Тепер – на ваших плечах лежить великий обов'язок організувати гарний відпочинок, який би діти запам'ятали надовго.

Працювати в таборі – це передусім треба вміти організувати творче колективне життя дітей, вміти пробудити ініціативу та самостійність дітей, вміти навчатися у самих дітей, у своїх колег. І ще одне важливе вміння – будувати перспективу життя загону, критично оцінювати свою роботу. Всі ці уміння не прийдуть одразу. І вдосконалювати свою педагогічну майстерність необхідно буде в повсякденній роботі, роблячи при цьому свої відкриття.

З чого ж почати свою роботу? Як зробити життя своїх вихованців таким, щоб воно надовго запам'яталось? Чому їх навчити? На ці та інші питання я намагатимусь відповісти в своїй роботі.

Одна з найважливіших складових частин виховної системи є організація колективно-творчої діяльності дітей. Вони вчаться розуміти почуття колективізму. Ця сумісна діяльність проявляється в першу чергу:

- ❖ в колективному плануванні;
- ❖ в колективній діяльності;
- ❖ в колективному аналізі справ;
- ❖ участі дітей та дорослих в спільних справах.

Завдання кожного хто працює в таборі в тому, дати дітям можливість добровільно вибирати заняття, розвивати самодіяльність та самоуправління в організації життя, пробуджувати інтерес до соціально цінних видів діяльності. Тільки тоді канікули стануть і часом відпочинку, і часом саморозвитку. Кращий засіб пробудження такої зацікавленості під час канікул це гра.

Отже, з чого розпочати свою роботу? В першу чергу, з створення із зовсім різних, незнайомих дітей – колектива, який протягом табірної зміни буде жити разом. Це зробити не легко, але досить реально.

Якщо Ви в таборі вперше, то обов'язково треба ознайомитися з працівниками табору. Разом з керівниками табору треба придумати закони та традиції табору, які допоможуть продуктивно вирішувати роботу в таборі.

Ось такі закони мають бути в таборі остаточно:

- ❖ Закон точного часу (табірна зміна коротка, а встигнути зробити треба багато. Тому кожна справа повинна починатися в зазначений час. Не можна заставляти когось чекати на себе).
- ❖ Закон території (намагайтеся бути господарями власної території, не залишати території без дорослих, постійно прибирати прилеглі ділянки).
- ❖ Закон озеленення (це повага до природи, тому категорично забороняється нищити природу на території табору).
- ❖ Закон піднятої руки (цей закон вчить поважати людське слово, людську думку, вміння слухати. Якщо дитина підняла руку це означає, що їй необхідно щось повідомити).
- ❖ Традиція доброго відношення до людей (без доброго відношення до людини, неможливо виховати у дітей активної громадянської позиції. Ця традиція вчить дітей бути уважними до людей, які знаходяться поруч).

Перша зустріч з дітьми. Яка вона буде?

- Намагайтесь зробити так, щоб дитина зрозуміла, що Ви її чекаєте, що вона тут потрібна.
- Приготуйте вітальний плакат, поздоровте їх з тим, що вони потрапили саме в цей табір.
- Дізнайтесь чи відпочивали вони в таборах раніше. Якщо так, то створіть з них ініціативну групу, зробіть їх своїми першими помічниками.

Передусім, нагадаю, що табірна зміна ділиться на три основні періоди: організаційний, основний, підсумковий.

Організаційний період

Організаційний період – самий важливий. Від того, як Ви зможете його організувати, залежить вся Ваша подальша діяльність. За час оргперіода, який триває всього 2-3 дні, треба встигнути багато зробити: вибрати актив загону, пояснити та навчити виконувати санітарно-гігієнічні вимоги по самообслуговуванню. Це період організації колективу, відношення в ньому, планування діяльності, формування психологічної атмосфери та інше. В табір потрапляють діти з різними потребами. У кожної дитини багато зацікавлень – потреби у нових емоціях, знаходитися в постійному русі, в грі. У когось бажання самоствердитись в колективі, досягти визнання однолітків, у когось отримати новий досвід відпочинку в пришкільному таборі. Але у всіх в рівній частині на початковому етапі – потреба в адаптації, у пристосуванні до нових умов.

В перший день всі відчують напругу у взаєминах. Ось чому в перші дні діти інтенсивно встановлюють зв'язки, активно пізнають риси характерів однолітків. Одні стан незахищеності ховають за вихваланням, інші – за слухняною виконливістю.

Важливим моментом оргперіоду є колективне планування. Закінчується організаційний період відкриттям табірної зміни.

Основний період

Завдання основного періоду табірної зміни – розвивати організаторські здібності, вміння та навички через систему суспільних доручень.

Робота під час основного періоду повинна бути насичена творчістю, романтикою, грою, мати корисну направленість. Протягом основного періоду можна провести такі колективно-творчі справи: «Що? Де? Коли?», «Лицарський турнір», «Музичну вітальню», «Веселі старти», «Веселу ярмарку», «Літературний салон» Не треба забувати, що великим стимулом для дітей є елемент змагань. Тому, бажано деякі КТС проводити з дорослими.

Підсумковий період

Мета підсумкового періоду – підведення підсумків табірної зміни.

Завдання – підвести підсумки роботи, зважити на невдачі, на те, що не змогли зробити, чому саме.

Саме в підлітковому віці переважно відбувається формування особистості, закріплюються особливості її взаємодії з оточуючим світом. Перехід від опікуваного дорослими дитинства до самостійності, зміна звичного шкільного навчання на інші види соціальної діяльності, а також бурхлива гормональна перебудова організму – роблять підлітка особливо уразливим і податливим до негативних впливів середовища. При цьому необхідно враховувати властиве підліткам прагнення вивільнитися з-під опіки і контролю рідних, вчителів і інших вихователів. Нерідко це прагнення приводить і до заперечення духовних цінностей і стандартів життя взагалі старшого покоління. З іншого боку, все більш очевидним стають і дефекти у виховній роботі з підлітками. Тому особливе значення має діяльність літніх пришкільних таборів. Саме тому в даній статті я ставила за мету розглянути специфіку та особливості роботи з підлітками в пришкільних оздоровчих таборах, та надати певні рекомендації щодо профілактики асоціальної поведінки у відповідних тимчасових колективах.

Список літератури

- 1. Григоренко Ю.Н.** Учебное пособие по организации детского досуга в лагере и школе / Ю.Н. Григоренко, У.Ю. Кострецова. – М., 2002.
- 2. Дубровина И.В.** Психокоррекционная и развивающая работа с детьми / И.В. Дубровина. – М., 1998.
- 3. Лютова Е.К.** Шпаргалка для взрослых: Психокоррекционная работа с интерактивными агрессивными, тревожными и аутичными детьми / Е.К. Лютова, Г.Б. Монаха. – М., 2007.

Особливості методики проведення годин психолога з питань сталого розвитку та керівництва самовихованням гімназистів

Алпатова Валентина Володимирівна, практичний психолог Криворізької гімназії № 95

Аналізуючи наслідки науково-технічного прогресу на майбутнє існування планети, людство прийшло до висновку про необхідність зміни способу життя, формування нової філософії і політики, заснованих на відповідальності перед майбутнім. На міжнародних конференціях з питань пошуку шляхів подолання глобальної екологічної кризи з 1987р. розроблялися і затверджувалися документи, формувалися визначення і принципи нового світобачення, системи цінностей, які не повинні залежати від економічних сплесків та занепадів, зміни політичної влади і мали пріоритетом збереження природи і життя.

Сталий (стійкий) розвиток розглядався як покращення якості життя при збереженні сталості підтримуючих екосистем. Але це не тотожне екорозвитку (економічно стабільному та екологічно безпечному). Мета – забезпечення гармонії між людьми, з одного боку, і суспільством та природою – з іншого. Якщо кожна людина буде брати на себе відповідальність за майбутнє людства як за своє власне життя, то зменшаться існуючі зараз протиріччя між природою і суспільством, екологією і економікою, між сучасними і майбутніми поколіннями.

Згідно принципів і стратегій сталого розвитку в соціальному, економічному та екологічному аспектах розроблялися і документи щодо їх реалізації. Особливі надії покладалися на освіту, яка має заохочувати формування у людей почуття особистої та колективної відповідальності і зміни в поведінці.

Досвідчених педагогів турбує проблема недостатньо високої ефективності виховної роботи. Учні знають правила етичної поведінки та свої обов'язки, але не завжди їх виконують. Психологи підказують варіанти досягнення бажаних результатів зміни поведінки. Один з них обрано творчою групою гімназії при виконанні експериментального дослідження проблеми формування нової системи ціннісних орієнтирів та моделей відповідальної поведінки в умовах випереджаючої освіти для сталого розвитку.

Результат (відповідальна поведінка) базується не тільки на інформації (когнітивному компоненті), а і на емоційно-вольовому та постійному включенні в діяльність (вчинковому компоненті). Позитивне відношення до добродійної, природозберігаючої, соціально-економічної та законотворчої діяльності мотивують до саморозвитку сили волі і необхідних якостей особистості. Але сама по собі мотивація до самовиховання виникає у незначній кількості учнів під впливом необхідності самостійного виходу з кризових ситуацій та вікових змін і прагнення самостійності. Більшість потребує систематичного педагогічного керівництва, гармонійно поєднуючого прагнення підлітків до самоствердження (самоосвітою, саморозвитком якостей, самовдосконаленням вмінь) з впливом педагогів, представників державних установ та громадських організацій. Інколи педагоги вважають керівництво самовиховання енергійними і чіткими вимогами та контролем, що являється не мотивуючими, а відштовхуючими підлітків факторами.

Роль педагога у створенні умов, популяризації самовиховання та консультативній допомозі. Делікатність класного керівника у запровадженні педагогічної технології організації самоосвіти і самовиховання ґрунтується на співпраці з психологом у використанні результатів психологічних досліджень (типу темпераменту, рівня розвитку пізнавальних процесів та інтелекту тощо) для обґрунтування прийняття учнем рішень щодо саморозвитку і самовдосконалення і захоплення ідеєю змінити себе.

Підготовка і проведення годин спілкування з питань сталого розвитку дає можливість класному керівнику поєднати колективні, групові форми роботи та індивідуальне керівництво самовиховання. Інформаційна частина години спілкування може містити відомості щодо соціальних, екологічних та економічних проблем людства і місцевих громад; діяльність не байдужих людей, щодо їх вирішення.

Результатом повинен бути не страх перед безвихідністю у наслідках цих проблем, а бажання і віра у можливість жити у кращому світі.

Емоційною складовою розмови з учнями будуть:

- а) занепокоєння (при подальшій підтримці стаю мотивом діяльності);
- б) повага до діяльності людей щодо вирішення кризових станів людства;
- в) зацікавленість тим, що кожен член суспільства може зробити для досягнення успіху у забезпеченні сталого розвитку людства і особистого «Я». Включення в діяльність досягається пропозицією самостійно знайти певну інформацію, прийняти участь в розробці творчою групою однокласників проекту, реалізувати його (всім класом або родиною).

Самоаналіз кожного етапу роботи (збір інформації, розробка і виконання проекту) потребує педагогічної підтримки вчителя в усвідомленні результатів власних дій. Особливу увагу слід приділяти навіть незначним успіхам, що підтримує віру в себе і мотивує подальшу самовиховну і самоосвітню діяльність. Розвитку критичного мислення сприятиме спочатку спільний, а потім самостійний аналіз причин невдач та наявності необхідних вмінь і якостей для виконання задуманого.

Зрозуміло, що напрямками діяльності при дорослішанні вихованців будуть:

- 1) перехід від спільної діяльності у плануванні та аналізі діяльності у 5-6 кл. до частково самостійної у 7-8-9 кл., і, бажано, самостійної у старших класах;
- 2) розширення кола проблем, до рішення яких залучаються вихованці;
- 3) зростання віри у власні можливості у сфері самовиховання необхідних якостей та самовдосконалення вмінь, яких потребує діяльність, пов'язана зі сталим розвитком;
- 4) ускладнення форм роботи: від інтерактивних бесід і вправ самопізнання у молодших підлітків розробка і реалізація соціальних, економічних та екологічних проектів з саморозвитком необхідних якостей в середньому шкільному віці; підготовка до участі у професійній, волонтерській та науковій діяльності шляхом проведення самоформуєчих тренінгів.

Сприятимуть успішності співпраці класного керівника з вихованцями:

- а) тісне співробітництво з батьками у розумінні та керівництві самовиховання в родині;
- б) власний досвід з самовиховання педагогічних здібностей та необхідних якостей особистості;
- в) взаємодія з працівниками психологічної служби у здійсненні психологічного супроводу самовиховання учнів, що потребують підвищеної уваги або категорично відмовляються від самовдосконалення.

Під час підготовки та проведення годин спілкування особливої уваги класному керівнику слід приділити дітям, які легко піддаються спокусі самоствердження за:

- 1) рахунок інших;
- 2) пошук або приписування власних недоліків іншим людям.

Вихователю слід зробити привабливим для учнів самоствердження через вияв гуманності, аби вони розвивали в собі потребу в альтруїзмі і намагалися блокувати потребу у почутті зверхності над іншими (після допомоги її усвідомлення). Учні із гіпертрофованою потребою у належності до певної спільноти, які некритично засвоюють стереотипи поведінки найближчого середовища і субкультур, потребують допомоги у самовихованні самодостатності та формуванні моделей відповідальної поведінки.

Практично це можна здійснити при проведенні тренінгових занять з формування моральних якостей і засвоєння методів самовиховання та інтерактивних занять з побудови власних життєвих, сімейних, економічних, класних, екологічних проектів з послідуочим аналізом їх виконання.

Основні положення концепції сталого розвитку

- у центрі уваги – люди, які повинні мати право на здорове і плідне життя в гармонії з природою;

- охорона навколишнього середовища має стати невід'ємним компонентом процесу розвитку і не може розглядатися окремо від нього;
- задоволення потреб у розвитку і збереженні навколишнього середовища має стосуватися не тільки теперішнього, а й майбутніх поколінь;
- відкритість і прозорість спільних дій, партнерство, спільна робота всіх і кожного для забезпечення сталого розвитку.

Створити певний настрій можуть «влучні» вислови, притчі, проблемні життєві ситуації підлітків, а також правила, які містяться в рекомендованій літературі.

Наприклад: **«Правила самопізнання»**

1. Якщо хочеш знати себе добре, спробуй сили у різних видах діяльності. Чим різноманітніша діяльність, тим повніше розвиваються в ній здібності і обдарування, тим краще ти пізнаєш власні можливості.
2. Намагайся аналізувати мотиви своїх вчинків, але більше суди про себе за результатами своєї поведінки. Не звалюй провину на інших, якщо в тебе щось не виходить, шукай причину у собі самому.
3. Спробуй дивитися на себе очима інших людей, твоїх батьків і товаришів. Це допоможе оцінити себе більш об'єктивно.
4. Сприймай критику без образи і прагнення будь-що захиститися від «нападу»
5. Аналізуй результати своїх успіхів. Підтримуй віру у власні можливості.

Довідник гімназиста містить неповний перелік методів самовиховання серед яких чинне місце займає цілеспрямоване наслідування. Можна успішно наслідувати манеру поведінки (розсудливу, стриману, товариську), позитивні звички до пунктуальності, прагнення вислухати співрозмовника, зовнішню охайність тощо. Але пряма вказівка викликає протест, тому класному керівнику допоможуть колективні форми роботи з обговоренням вражень від побаченого, прочитаного. В середніх класах це можуть бути:

- підготовка і захист медіа презентацій «Вони самі зробили себе і свій успіх»;
- віртуальна подорож у давні часи «Видатні постаті. Творці себе і історії людства»;
- захист листів-порад другові «Можливості і шляхи здійснення самовиховання»;
- виготовлення і обговорення відео-, кіноколажів з прикладами вольового вирішення життєвих проблем підлітків;
- читацька конференція за книгами І. Томана «Як удосконалювати себе» та В.Д. Покеліса «Як знайти себе» (або презентація цих книг).

У старших класах привабливими можуть бути:

- читацькі конференції за книгами В. Леві «Мистецтво бути іншим»;
- відеопрезентації сучасних напрямків психологічної науки щодо саморозвитку, самопрофілактики психічних розладів і протидії стресам;
- кіно-, відеоколаж, кіногерої – приклади самовиховання.

Цікаві матеріали, притчі, питання для обговорення щодо спілкування з оточуючим світом та суспільством містяться у підручниках «Етика» для 5-6 класів

Універсальними для всіх вікових категорій можуть бути поради до години психолога самовиховання волі, самоосвіти та саморозвитку.

Роль самовиховання і самоосвіти у суспільстві сталого розвитку

Розроблені всеукраїнські, обласні і міські комплексні програми «Освіта для сталого розвитку», котрі спрямовані на формування нової культури та мислення. Розроблена творчою групою КГ №95 модель формування нових ціннісних орієнтацій та відповідної поведінки, спрямована на формування в учнів стилю життя, що відповідає проблемам сталого розвитку людства. Шляхи реалізації моделі гармонійно інтегруються з діючою з 1995 – 1996 н. р. системою керівництва самовихованням гімназистів. Самовиховання складається з саморозвитку необхідних для самореалізації якостей та самовдосконалення вмінь керувати своєю поведінкою та емоційним станом. Логічно встановити закономірний зв'язок між саморозвитком особи і відповідальністю за забезпечення сталого розвитку людства.

Роль педагога включити учнів в діяльність, яка сприяє:

- саморозвитку особистості;
- становленню сталого розвитку суспільства.

Приклади саморозвитку власних здібностей, визнання діяльності, що сприяє загальнолюдському прогресу. Учні можуть у власну скриньку прикладів для наслідування, за пропозицією класного керівника, підготувати і захистити проекти, щодо реалізації власних задумів та життєвих планів видатними людьми (науковими та культурними діячами, спортсменами, політиками).

Багатогранність знань і вмінь, ерудованість, креативність завжди приваблюють оточуючих і шануються суспільством. Такі люди являються генераторами ідей, носіями нових знань і цінностей. Вони роблять власне життя і життя оточуючих насиченим і змістовним. Прикрасою особистості являються позитивні якості: чуйність, товариськість, чесність, відповідальність та почуття гумору.

Але підлітки іноді романтизують під впливом переглянутих (але не критично осмислених) фільмів негативні якості і починають демонструвати «ознаки дорослості» – фізичну силу, обізнаність у різних сферах життя. При поєднанні з конфліктогенними чинниками юнацької кризи (імпульсивність, неврівноваженість тощо) з'являється агресивність і негативізм, формуються моделі поведінки, спрямовані на опір, демонструються презирство до гуманності, чемності та добродушності. Самовиховання «вольових» рис у таких випадках набуває знаку «-» і тому потребує мудрості та терплячості у переконанні спрямовувати саморозвиток і самовдосконалення до «+», осмислення власних дій з позицій добра і зла (для себе та інших). Перешкоджають успіху у співпраці з учнем агресивні інстинкти людей, що здійснюються через механізми раціоналізації, тобто обґрунтування та виправдання власної, часто імпульсивної поведінки.

Негативний вплив буденної свідомості може проявлятися у протиставленні інтересів одних людей іншим, демонстрації переваги власної статі, певного способу життя, що теж активізує агресивні збудники і теж потребують від класного керівника делікатності та послідовності у керівництві самовихованням гімназистів. Пам'ятаючи слова В. О. Сухомлинського, що виховання це не видалення бур'янів, а вирощування квітів, слід показати вихованцям привабливість складових гуманної людини: толерантності, стриманості, чуйності, привітності, тактовності і підтримувати спроби у їх саморозвитку. Також слід навчити критично ставитися до тих стереотипів агресивності і суспільної моралі, які поширюються на рівні практичної моралі: у житті треба будь-як «пробивати» собі шлях, не можна поступатися нікому, слід узяти від життя своє, розраховувати тільки на себе, нікому не довіряти, бути жорстоким до людей – тоді тебе поважатимуть.

Вихованцю необхідна буде неабияка мужність, аби відмовитися від цих принципів, оскільки ввічливість і поступливість, як правило, не є популярними у молодіжному середовищі. Не меншу перепону складає і проблема подолання сприйняття взаємодії класного керівника з виходу, як примусу, що не викликає позитивних емоцій, чим знижує результативність. Спрямування та підтримка самостійних зусиль є альтернативою примусу, а у групі однодумців – ще й можливість отримання моральної підтримки.

Воля, як регулятор поведінки людини. Самовиховання волі.

Воля – свідомо саморегуляція суб'єктом своєї діяльності і поведінки, що забезпечує подолання труднощів при досягненні мети; створені суб'єктом додаткові спонуки до зовнішніх або внутрішніх дій, що володіє недостатньою мотивацією. Воля виникла і формується в процесі трудової діяльності при оволодінні людиною законами природи та її зміни. Вольові дії, виконуючи дві взаємопов'язані функції: спонукальну, яка забезпечує активність суб'єкта, і гальмівну, що виявляється в її стримуванні, спостерігаються: в ситуаціях вибору рівних за значимістю мотивів і цілей, породжують боротьбу мотивів, при відсутності у суб'єкта актуальної потреби у дії; при наявності зовнішніх і внутрішніх перешкод тощо. Боротьба мотивів у ситуації вибору завершується, як правило, утворенням єдиної системи підвладних один одному мотивів, співвіднесеної з метою дії. При цьому

усвідомлення відносин між цілями, засобами і наслідками дії, з одного боку, і сукупність його мотивів, з іншого боку, становить основу самоконтролю особистості. За відсутності у суб'єкта актуальної потреби у дії вольовий процес полягає в довільному формуванні додаткових спонукань. Останні змінюють сенс дії або надають йому додатковий сенс через довільну зміну значимості діючих мотивів (зниження або підвищення їхніх цінностей) на основі передбачається і переживання наслідків дії.

Виховання волі це, власне, процес виховання особистості загалом, а не певної якості.

Позитивне значення для виховання волі мають цілеспрямовані вправи, пов'язані зі свідомим прагненням особистості навчитися володіти собою, опанувати вольовий спосіб поведінки. Важливою умовою розвитку волі є інтерес до **самовиховання волі**.

Існує чимало способів виховання вольової регуляції поведінки особистості в ситуаціях повсякденного життя. Кожну дію можна перетворити у вправу, якщо здійснювати її свідомо, а не за звичкою чи з почуття обов'язку. Призначення воліполягає в тому, щоб спрямовувати, а не в тому, щоб примушувати до чогось. Наведемо деякі прийоми виховання волі:

- робіть що-небудь, чого ніколи раніше не робили;
- заплануйте що-небудь, а потім здійсніть свій план;
- продовжуйте робити те, що робили, ще п'ять хвилин, навіть коли стомилися і вас почало приваблювати щось інше;
- зробіть що-небудь досить повільно;
- коли легше сказати «так», але правильніше сказати «ні», говоріть «ні»;
- робіть те, що, як вважаєте, зараз найголовніше;
- у найнезначніших ситуаціях вибору робіть його без вагань;
- чиніть усупереч усім очікуванням;
- утримуйтеся говорити те, що вас підштовхують сказати;
- відкладіть те, виконанню чого віддаєте перевагу саме зараз, спочатку виконайте те, що хотіли відкласти;
- виконуйте кожного дня одну вправу впродовж місяця, навіть якщо це видається вам невігідним.

Кожній людині необхідно працювати над вихованням волі. Тренуйте розум і волю так, як людина тренує тіло.

Список використаних джерел:

1. **Висоцька О.Е.** Освіта для сталого розвитку [Текст]: науково-методичний посібник / О.Е.Висоцька. – Дніпропетровськ: РоялПринт, 2011р.
2. **Пометун О.І.** Уроки для сталого розвитку: як організувати учнів основної школи: Методичний посібник для класних керівників 5-7 кл загальноосвітніх навчальних закладів /О.І. Пометун, О.М. Топузов., І.М. Сущенко.- К.:Видавничий дім «Освіта» 2011р.
3. **Боришевський М.Й.** Психологические особенности самопознания подростка / Под ред., М.Й. Боришевского – К.: Вища школа
4. **Уроки для стійкого розвитку:** посібник для вчителя навч. курсу за вибором для учнів 8 класу / авт.-укладач: О.І. Пометун та ін. – Видання друге. – К.: Логос, 2010.

Комплексний діагностико-корекційний підхід в роботі з гіперактивними дітьми

Якіменко Ассоль Петрівна, практичний психолог вищої категорії Криворізької загальноосвітньої школи № 45

Проблема гіперактивності в даний час набуває особливої актуальності, оскільки число гіперактивних дітей з кожним роком збільшується. За даними різних авторів від 2 до 20% учнів виявляють такі розлади, як надмірна рухливість, розторможеність, імпульсивність,

порушення уваги. Гіперактивність це розлад, що має безліч різноманітних аспектів: неврологічні, психіатричні, рухові, мовні, виховні, соціальні, психологічні і т.д. Важлива своєчасна діагностика проявів і причин гіперактивності у дітей, так як, на думку багатьох психологів і психотерапевтів, корекція гіперактивності в дитячому віці більш ефективна. У корекційній роботі з проблеми гіперактивності повинен брати участь психолог, педагог, гіперактивна дитина та її батьки. За необхідності, лікар-психоневролог, бо тільки комплексний підхід здатний позбавити дитину та її родину від цієї недуги.

Американські психологи П. Бейкер і М. Меданос, умовно розділили ознаки гіперактивності на три основні блоки, в яких згруповані критерії гіперактивної поведінки.

Блок 1. Дефіцит активної уваги

1. Непослідовний, йому важко довго утримувати увагу.
2. Не слухає, коли до нього звертаються.
3. З великим ентузіазмом береться за завдання, але так і не закінчує його.
4. Зазнає труднощів в організації.
5. Часто втрачає речі.
6. Уникає нудних та тих, що вимагають розумових зусиль, завдань.
7. Часто буває забудькуватий.

Блок 2. Рухова розторможеність

1. Постійно совається.
2. Виявляє ознаки занепокоєнь (барабанить пальцями, рухається в кріслі, бігає, забирається куди-небудь).
3. Спить набагато менше, ніж інші діти, навіть у дитинстві.
4. Дуже балакучий.

Блок 3. Імпульсивність

1. Починає відповідати, не дослухавши питання.
Не здатний дочекатися своєї черги, часто втручається, перериває.
2. Погано зосереджує увагу.
3. Не може дочекатися винагороди (якщо між діями і винагородою є пауза).
4. При виконанні завдань веде себе по-різному і показує дуже різні результати (на деяких заняттях дитина спокійна, на інших ні, на одних уроках вона успішна, на інших ні).

П. Бейкер і М. Меданос говорять, якщо у віці до 7 років виявляються хоча б шість з перерахованих ознак, можна припустити, що дитина гіперактивна.

Причини гіперактивності дуже індивідуальні й у більшості випадків це поєднання різних факторів, серед яких:

- Спадковість.
- Здоров'я матері.
- Вагітність і пологи.
- Дефіцит жирних кислот в організмі.
- Навколишнє середовище.
- Дефіцит поживних елементів.
- Відносини в сім'ї.

Корекційна робота з сім'єю гіперактивної дитини спрямована, перш за все, на те, щоб збагатити й урізноманітнити емоційний досвід гіперактивної дитини, допомогти їй оволодіти елементарними діями самоконтролю і тим самим дещо згладити прояви підвищеної рухової активності. Це означає змінити її взаємини з близьким дорослим, і перш за все, з матір'ю. Цьому будуть сприяти будь-яка дія, будь-яка ситуація, подія, спрямовані на поглиблення контактів, їхнє емоційне збагачення.

Основним завданням психолога і педагога стає зміна ставлення близьких родичів і, перш за все, матері до дитини, з тим, щоб краще її зрозуміти і зняти зайві напруги, що формуються навколо неї. У процесі консультування діти вчаться знаходити і розвивати свої сильні якості. Вони починають розуміти, що мати гіперактивність не означає бути поганим.

Вони обговорюють з психологом свої думки і почуття, вивчають особливості власної поведінки і вчать адаптивним методам управління своїми емоціями. Обговорення проблем і практичні дії дозволяють дітям зрозуміти, що вони можуть змінитися і жити більш щасливо і продуктивно.

Для корекції поведінки, у консультуванні гіперактивних дітей дошкільного та молодшого шкільного віку ефективними також є методи ігрової терапії:

- рухливі ігри на розвиток уваги;
- ігри на розподіл уваги;
- тренування посидючості та витримки.

Починаючи з молодшого шкільного віку, доцільно практикувати тренінгові вправи соціальних навичок (подолання конфліктів у взаєминах і налагодження позитивних взаємодій з дорослими і ровесниками, оцінювання проблемних ситуацій та набуття навичок управління когнітивними і поведінковими реакціями у цих ситуаціях).

В організації допомоги гіперактивним дітям і їхнім батькам необхідна участь педагогів та вихователів. Виконання психологічних рекомендацій дозволяє нормалізувати взаємини педагога з «важкою» дитиною та її батьками, допомагає дитині досягати більш високих результатів на заняттях, у навчанні.

Перш за все, психолог надає вчителю, вихователю докладні відомості про природу гіперактивності, про характер поведінки дітей з гіперактивністю в дитячому садку, школі. Підкреслює, що робота з такими дітьми повинна будуватися на індивідуальній основі, а особливу увагу слід приділяти їх відволіканню, слабкій саморегуляції та самоорганізації. Доцільно, по можливості, ігнорувати негативні вчинки і заохочувати гарну поведінку дитини.

Під час занять або уроків важливо зменшувати до мінімуму відволікаючі чинники. Цьому, зокрема, може сприяти оптимальний вибір місця для гіперактивного учня в групі або в класі за партою в центрі приміщення напроти столу вихователя, класної дошки.

Дитині має бути надана можливість у складних ситуаціях швидко звернутися за допомогою до педагога. Її заняття необхідно будувати за чітко розпланованим розпорядком, використовуючи для цього спеціальний календар або щоденник.

Завдання, запропоновані на заняттях, слід роз'яснювати дитині окремо або, якщо це в школі, писати на дошці, ні в якому разі не супроводжуючи іронічним поясненням, що робиться це спеціально для «нашого особливого хлопчика (дівчинки)»

На певний відрізок часу дитині дається лише одне завдання. Якщо належить виконати велике завдання, воно пропонується у вигляді послідовних частин, і педагог періодично контролює хід роботи над кожною з частин, вносячи необхідні корективи. Під час навчального дня передбачаються можливості для рухової «розрядки»: фізичної праці, спортивних вправ.

Рекомендації батькам з харчування

1. Проблеми з цукром.

Вчені, обстеживши велике число дітей, стан яких вони визначають як синдром дефіциту уваги з гіперактивністю, виявили, що у 74% з них порушений метаболізм глюкози. Такі діти можуть давати реакцію у вигляді сплеску неприборканої енергії не тільки на цукор і солодоші, але, скажімо, на фруктові соки. Не купуйте готових соків вони занадто солодкі, деякі з них містять барвники та консерванти. Ніколи не давайте дитині солодкі газовані напої.

2. Харчові алергії.

Дослідження дітей дошкільного віку з діагнозом «гіперактивність» показало, що повне виключення з їхнього раціону продуктів з синтетичними консервантами, барвниками, ароматизаторами, а також глутамату натрію, какао, шоколаду та кофеїну протягом 10 тижнів призводило до помітного поліпшення поведінки приблизно у половини дітей. Вони легше засипали ввечері, рідше прокидалися ночами.

3. Проблеми з магнієм.

Гіперактивні діти, у яких виявлено нестачу магнію, добре реагують на його введення. Згідно англійського дослідження у школярів 7-12 років, які отримували додатково 200 мг магнію на день протягом півроку, поведінка значно покращилась. Тому батькам потрібно всерйоз потурбуватися про те, щоб у раціоні гіперактивних дітей було достатньо магнію, бо цей мінерал потрібен і для спокійного сну, і для нормального метаболізму глюкози. Дефіцит магнію дуже поширений, особливо серед тих, хто багато їсть солодощів і «сміттєвої їжі». Та й ліки, включаючи антибіотики, також виснажують запаси магнію в організмі. Виключаючи з раціону дитини «сміттєву їжу», найкраще замінити її на багату магнієм таку, як різновиди горіхів і насіння. Діти зазвичай не заперечують проти такої заміни. Потреба в магнії становить 180 мг на добу для дітей 4-8 років і 240 мг – 9-13 років. Стільки, звичайно, не отримаєш з одних горіхів. Велику кількість магнію містять гречка, жито, овес і зародки пшениці, бобові, включаючи арахіс, а також печена картопля, банани, шпинат і інша зелень. Тарілка гречаної каші дає половину добової норми магнію, миска вівсянки або печена картопля приблизно п'яту частину норми, а якщо отримувати весь магній з бананів, їх доведеться з'їсти 8 штук.

4. Менше шкідливої їжі, тобто смаженого, солоного, гострого, копченого, більше корисного: тушкованого і вареного, каш, сирих фруктів і овочів, молочних і кисломолочних продуктів. Дуже важливо також простежити, щоб у раціоні харчування гіперактивної дитини була присутня достатня кількість вітамінів і мікроелементів. І ще: не варто змушувати малюка їсти, якщо він на даний момент цього не хоче.

5. Звичайний чай з пакетиків або чайного листя для дорослих (зелений або чорний) дітям давати не слід. У складі такого чаю містяться кофеїн і танін, що активізують діяльність нервової системи. Заварювати можна мелісу, м'яту, кропиву, фенхель, медунку, листя чорної смородини, малини, брусниці.

7. На ніч: склянка теплого молока з ложкою меду – це народне снодійне.

Проблема гіперактивності дітей цікавить як теоретиків, так і практиків вже давно. У даний час ця проблема стає все більш значущою, тому що за даними дослідження кількість гіперактивних дітей зростає. При дослідженні причин гіперактивності називаються різні версії, але всі дослідники сходяться на думці, що у кожної дитини свої причини гіперактивності. Тому перш ніж розробляти корекційну програму, необхідна діагностика проявів і причин гіперактивної поведінки. У корекційній роботі з проблеми гіперактивності повинен брати участь: психолог, педагог, гіперактивна дитина та її батьки. За необхідності, лікар-психоневролог, бо тільки комплексний підхід здатний позбавити дитину та її родину від цієї недуги.

Список використаних джерел

1. **Брязгунов І.П., Касатикова Є.В.** Дефіцит уваги з гіперактивністю у дітей. Мед. Практика. - Київ., 2002.
2. **Гарбузов В.І.** Практична психотерапія, або Як повернути дитині чи підлітку впевненість у собі, істинне гідність і здоров'я. - СПб.: Сфера, 1994.
3. **Дробінський А.О.** Синдром гіперактивності з дефіцитом уваги // Дефектологія. - 1999. - № 1. - С. 31-36.
4. **Заваденко М.М.** Діагноз і диференціальний діагноз синдрому дефіциту уваги з гіперактивністю у дітей // Шкільний психолог. - 2000. - № 4. - С. 2-6.
5. **Монина Г., Лютова Є.** Робота з «особливою» дитиною // Перше вересня. - 2000. - № 10. - С. 7-8.
6. **Степанов С.В.** У пошуках гальм // Шкільний психолог. - 2000. - № 4. - С. 9-10.
7. **Робоча книга шкільного психолога /** За ред. І. В. Дубровиной. - М.: Просвещение, 1991. - 211 с.

Тиждень психології «Я вдосконаляю себе»

Табакіна Юлія Вікторівна, практичний психолог Криворізької педагогічної гімназії

Метою тижня психології є сприяти розвитку самоусвідомлення та самосприйняття особистості; підвищення психологічної культури через створення доброзичливої психоемоційної атмосфери і діяльності, спрямованої на розробку і реалізацію спільних та індивідуальних творчих і пізнавальних робіт, проектів; корекція негативних проявів поведінки в підлітковому віці.

ТИЖДЕНЬ ПСИХОЛОГІЇ **Я ВДОСКОНАЛЯЮ СЕБЕ**

День тижня	Зміст	Учасники
Понеділок 02.11	Я найрозумніший Відкриття тижня психології Скринька відвертості Опитування «З яким настроєм ти прийшов сьогодні до гімназії?» Психологічне «Що? Де? Коли?» Година психолога «Самовиховання та самовдосконалення»	учні 7-Б класу учні 1-11 класів учні 1-11 класів, батьки, педагоги учні 7-х класів учні 6-А класу
Вівторок 03.11	Я хочу досягти успіху Психолого-педагогічний семінар «Організація самостійної активної пізнавальної діяльності учнів на рефлексивній основі» Колаж «Портрет мого класу» Година спілкування «Як досягти успіху?»	педагогічний колектив учні 1-11 класів учні 8-Б класу
Середа 04.11	Я нічого не боюся Виховна година «Учнівське самоврядування – шлях до самореалізації особистості» Тренінг «Ми впевнені у собі» Психологічна майстерня «Як перебороти страх» Година психолога «Вчимося розуміти та поважати інших»	учні 2-10 класів учні 11-Б класу учні 2-4 класів учні 8-А класу
Четвер 05.11	Я – толерантна особистість Відеодайджест «Толерантність крок до свободи» Урок творчої майстерності «Світ моєї уяви» Заняття з елементами тренінгу «Моє життя – моя свобода!»	учні 1-11 класів учні 7-х класів учні 10-х класів
П'ятниця 06.11	Я пізнаю себе Година психолога «Вчимося довіряти» «Пошта думок, відгуків та пропозицій про Тиждень психології» Підведення підсумків.	учні 9-А класу учні 1-11 класів, батьки, педагоги

День 1

«Я – найрозумніший»

Відкриття Тижня відбулося у перший день після канікул, в коридорі з'явився стенд, учні познайомилися з планом та з основними заходами.

У перший же день Тижня була виставлена «Скринька відвертості», в який кожен бажаючий міг опустити лист з описом проблеми, прохання, побажання тощо.

Відбулося загально гімназичне опитування «З яким настроєм ти прийшов сьогодні до гімназії?»

 ВЕСЕЛИЙ	 ЧУДОВИЙ	 ГАРНИЙ

Самовиховання та самовдосконалення Година психолога

Учасники: учні 6-А класу

Мета: формувати в дітей вміння керувати собою, потребу постійно займатися самовдосконаленням.

Вступ

Що, на вашу думку, означає знати себе?

Навіщо нам це треба знати?

Вправа «Який Я»

Психолог. Зараз у зошиті напишіть ваші риси характеру (10). Тепер напроти кожної риси поставте «+», якщо вона вам допомагає, і «-» якщо заважає.

Яких рис більше? Чи потрібно щось робити зі своїми «поганими» рисами? Навіщо?

Психолог. Сьогодні ми з вами будемо говорити про те, як можна самовдосконалюватись та якими методами користуватися у самовихованні.

Які люди викликають у нас повагу до себе? (Ті, які постійно вдосконалюються, працюють над собою.)

Психолог. Вчені довели, що є три умовні сили, які керують людиною.

Чи можете ви назвати ці сили? Що безпосередньо керує вами?

Цими силами є: ХОЧУ, МОЖУ, ТРЕБА .

Гармонійність людського життя залежить від збалансованості цих сил. Спробуємо уявити, якби в нашому житті домінувала якась одна сила... Що б тоді вийшло?!

Вправа «Хочу, можу, треба»

Психолог. Запрошую до дошки трьох добровольців. Кожен з вас буде виконувати роль людини, у якої з якихось причин почала домінувати одна сила (Хочу, Можу, Треба).

Поміркуйте хвилинку і поділіться з нами враженнями:

Які емоції у вас виникали? Що переживали?

Як до вас ставилися ті, хто поряд? Яке ваше ставлення до оточення?

Чи комфортно ви почувалися?

Висновок: щоб у нашому житті не було такого хаосу, потрібно постійно працювати над собою.

Інформаційне повідомлення «Шляхи самовдосконалення»

Етап 1 визначення суспільної мети і значення свого життя. «Мій етичний ідеал»; девіз мого життя; кінцева мета моїх прагнень і діяльності; духовні цінності людини.

Етап 2 пізнання самого себе. «Який я є?»

Мої переваги. Мої недоліки.

Мої інтереси та захоплення.

Мета мого життя.

Ставлення до навчання. Ставлення до праці.

Ставлення до людей. Об'єктивна самооцінка.

Етап 3 визначення програми самовиховання. «Яким я маю стати?»

Вимоги до мене батьків та вчителів.

Вимоги до мене товаришів, колективу. Вимоги до себе з позиції ідеалу та об'єктивної самооцінки. Програма самовиховання.

Етап 4 створення свого способу життя.

«Режим» Режим дня. Дотримання режимів (сну, харчування, гігієни праці та відпочинку).

Етап 5 тренування себе, вироблення необхідних якостей, знань, вмінь і навичок.

Етап 6 оцінювання результатів роботи над собою, постановка нових завдань самовиховання. Самоаналіз і самооцінка роботи над собою. Удосконалення програми самовиховання.

Обговорення .Як ви гадаєте, коли ж будуть ефективними ці методи? (Коли людина свідомо хотітиме стати кращою, в першу чергу для себе) Колись один філософ зазначив: «Більшість людей вірить в те, що колись вони прокинуться багатими. І ви знаєте, наполовину вони мають рацію. Колись вони дійсно прокинуться...»

Про що свідчать ці слова? Про те, що нічого в нашому житті не дається нам просто так. Щоб здійснилася мрія, потрібно йти назустріч їй, щоб бути людиною, потрібно виховувати себе все життя. З чого ж можна почати роботу над собою, а головне, коли її починати? Розпочинати потрібно з себе і негайно.

Вправа «Дорога мого життя»

На альбомному аркуші намалюйте дорогу свого життя. Користуйтеся дорожніми знаками, тими, що відомі, і вашими особистими.

Почніть свій шлях з того моменту, коли ви вже себе пам'ятали, і закінчіть його там, де, на вашу думку, ви досягнете всього, що собі намітили.

Аналіз робіт учнів

Підбиття підсумків

День 2

«Я хочу досягти успіху»

Протягом дня: Колективна робота учнів «Портрет мого класу». В класному кабінеті підготовлено полотно (аркуш ватману) на якому кожен учень класу розміщує своє фото. Вітається загальна ідея при створенні колективної роботи, яка вивішується на двері кабінету, зі сторони коридору, щоб всі жителі гімназії змогли помилуватися.

Організація самостійної активної пізнавальної діяльності учнів на рефлексивній основі
Виступ з елементами ділової гри на психолого-педагогічному семінарі

*Освіта, яка не вчить жити успішно в сучасному світі,
не має ніякої цінності.*

Р. Кійосакі

Учасники: педагогічний колектив

Вступ.

Багатьом відомий давньогрецький вислів: «Учень – не чаша, яку необхідно наповнити, а факел, який потрібно запалити». Але як це здійснити на практиці? Як прищепити учням інтерес до навчання? Як зробити процес навчання більш результативним? Мабуть, ці та подібні питання постають перед кожним учителем і кожен з нас у процесі інтенсивних пошуків, роздумів і спроб знаходить власний варіант рішень.

Вправа «Мій ідеальний клас»

Надати можливість обрати той варіант класу і посадити тих учнів з якими було б комфортно працювати.

Варіанти: Дитина що «часто хворіє», «Хронічно неуспішна», «Слабкий учень», «Гіперактивна дитина», «Дитина вимогливих батьків», «Обдарована дитина»

Вправа «Знайти вихід»

Об'єднати педагогів у шість груп, дати кожній різні види учнів. Групи мають визнати ознаки, головну проблему та вихід що робити з кожним із типів.

«ЧАСТО ХВОРИЄ»

Головна проблема: здається, що нічого не вдієш, адже дитина хворіє. Хоча насправді такі діти іноді бувають досить міцними, просто дуже сильно вживаються в образ. Що робити?

По-перше, поспілкуватися з батьками. Хвороби теж різні бувають. Поясніть батькам, що пропускати школу – погано. Що дитина не просто не відвідує уроки і у неї з'являються прогалини в знаннях. Вона зникає «не вчитися», і для неї такий стан стає нормальним.

По-друге, не робіть великі знижки тим дітям, які довго хворіли і ось нарешті прийшли в школу. Виконання домашніх завдань ніхто не відмінював.

По-третє, допоможіть дитині, яка багато прохворіла, щоб вона не почувалася відсталою. Наприклад, можна позайматися з нею після уроків.

«ХРОНІЧНО НЕУСПІШНА»

Головна проблема: дитина сама в себе вже не вірить. Вона звикла до поганих оцінок і не реагує на них. А критику з боку вчителів ніби й не чує. Що робити?

Навіть у таких «запущених» дітей є секретна кнопка. Є інтереси, є особливі здібності. І завдання вчителя – їх розгледіти. А для цього потрібно з дитиною побільше спілкуватися. Ключик у роботі з такими дітьми – знайти гарне і припинити весь час критикувати погане. Терпіння вам знадобиться, але результат того вартий.

«СЛАБКИЙ УЧЕнь»

Головна проблема: дитині реально важко дається навчання. Вона не розуміє те, що пояснює вчитель. Незрозумілості поступово накопичуються. Що робити?

Для таких дітей в учителя є цілий арсенал методів. Основний принцип – повторення, поступове ускладнення матеріалу. Важливо підтримувати таку дитину емоційно, частіше хвалити.

«ГІПЕРАКТИВНА ДИТИНА»

Головна проблема: непосидючість і розосередженість уваги. Що робити?

У початковій школі порятунок у роботі з такими дітьми – це фізкультхвилинки. Гіперактивних дітей краще частіше викликати до дошки, щоб вони могли пройтися, а потім зосередитися. У міру того, як дитина буде краще розуміти матеріал і ставати більш успішною, підвищиться і її мотивація.

«ДИТИНА ВИМОГЛИВИХ БАТЬКІВ»

Головна проблема: «перенавченість». Що робити?

Тримати таку дитину в полі зору, щоб не прогавити момент. А всім іншим батькам радити – не «переучувати» дітей до школи. Щоб у першому класі вони не занудьгували.

«ОБДАРОВАНА ДИТИНА»

Головна проблема: більшість вчителів ледь уявляють, що робити з обдарованою дитиною на загальному уроці в класі. Що робити?

Готувати до кожного уроку спеціальний матеріал для «просунутих» дітей. Фактично це буде окрема програма.

Прийоми розвитку пізнавальних мотивів

Освітняни дуже люблять цитувати давню мудрість: можна привести коня до водопою, але змусити його напитися неможливо. Так, можна посадити учнів за парти, домогтися ідеальної дисципліни. Але без пробудження інтересу, без внутрішньої мотивації засвоєння знань не відбудеться, це буде лише позірність навчальної діяльності.

Мотивація навчальної діяльності шляхом створення проблемної ситуації

Постановка питання, демонстрація експерименту або звертання уваги учнів на логічну суперечність, для розв'язання та пояснення якої у дітей не вистачає знань

Мотивація навчальної діяльності шляхом використання технології «Мозкова атака»

Цей метод полягає в колективній творчій роботі з розв'язання певної складної проблеми. Всіх учнів об'єднує спільна робота над пошуком істини.

Мотивація навчальної діяльності шляхом виготовлення саморобних наочних посібників

На початку вивчення теми учні одержують перелік наочних посібників, які вони можуть виготовити.

Мотивація навчальної діяльності шляхом використання творчих завдань

Учням пропонують питання на зразок: «Що станеться, якщо...?» У цих питаннях розглядають парадоксальні ситуації. Складання кросвордів, сканвордів, загадок.

Мотивація навчальної діяльності шляхом використання під час уроку художньої та науково-популярної літератури

Використання уривків із творів можливе з різними цілями: для ілюстрування матеріалу, постановки питання, закріплення вивченого.

Мотивація навчальної діяльності шляхом створення ситуації успіху

Мотивація навчальної діяльності в процесі пізнавальних ігор та ігрових ситуацій

Експрес-тест «Оцінка професійної спрямованості особистості вчителя»

Вам пропонується вибрати з груп афоризмів один, який найбільш повно відображає ваше професійне кредо.

1.Крапля точить камінь не силою, а часом. Дайте дитинству дозріти в дитинстві.

2. Розуміння – початок згоди.

3. Чим більше роботи, тим більше я вчуся. Краще вивчити щось додатково, ніж нічого. Роби свою справу і пізнай самого себе.

4. Один алмаз шліфує інший. Іди до мети через досвід і вчися на помилках. Час роботи навчить більше, ніж день пояснень.

Не зачувати готові істини, а вчитися міркувати самому. Даруй світло, і темрява зникне сама. Наша особистість – це сад, а наша воля – його садівник.

Ключі: 1 – комунікатор, 2 – предметник, 3 – організатор, 4 – інтелігент.

Комунікатору властива комунікативність, низька конфліктність, здатність до емпатії, любов до дітей.

Предметник спрямований суто на вивчення свого предмета. Він твердо впевнений у необхідності знань та їх значущості у житті.

Інтелігент відрізняється принциповістю, моральністю, реалізує себе за допомогою просвітницької діяльності.

Організатор є лідером не тільки для дітей, а й для всього педагогічного колективу, розкриває свої найбільш сильні риси в позакласній діяльності, діловому співробітництві.

Тест «Психологічний тип»

У психології виділяють три психологічних типи за ставленням до оточення: інтроверт, амбіверт і екстраверт.

Визначити, до якого типу належить людина, можна за допомогою нескладної методики. Для цього візьміть чистий аркуш паперу і намалюйте коло. А тепер доповніть коло так, щоб вийшов малюнок. Подивимося, що намальовано.

Якщо все домальоване перебуває здебільшого всередині кола (обличчя людини, годинник), то людина – інтроверт.

Якщо ж домальоване виявилось поза колом (квітка, сонечко), то – екстраверт.

Доповнення малюнка однаково і ззовні і всередині свідчить, що людина належить до амбівертів.

Інтроверти спокійні, вдумливі, розважливі. Вони повільні, інертні і часто неповороткі, через що екстраверти над ними постійно потішаються. Інтроверти менш схильні проявляти ініціативу в зовнішньому світі. З іншого боку, інтроверти – хороші стратеги.

Екстраверти активні, діяльні, нерозумні і необачні, через що частенько нагадують мавпу з гранатою. У цьому їх сила і в цьому ж їх слабкість. На відміну від інтровертів, екстраверти краще відпочивають в компанії друзів – суспільство їх анітрохи не втомлює, а навпаки, бадьорить, вливає нові сили. З цієї причини екстраверти рідко бувають одні – вони весь час шукають компанії собі подібних.

Амбіверт – це людина, що не належить до вищеописаних типів. Найчастіше у нього немає певної моделі поведінки. Він звик діяти за настроєм: сьогодні йому комфортно серед людей, а завтра його долає бажання усамітнитися.

Оцінка і оцінювання повинні внести свій вклад у формування навичок самоконтролю і самооцінки учня. Одним із варіантів вирішення даного завдання може бути використаний учителем принцип рефлексії, який може бути реалізований через оцінюючу діяльність учителя і оцінюючу діяльність учня.

В психолого-педагогічній літературі є різні визначення поняття «рефлексія»:

- * процес самопізнання суб'єктом внутрішніх психологічних станів і актів;
- * процес пізнання людиною самої себе, внутрішніх психічних актів і станів та особливостей свого внутрішнього світу, усвідомлення того, як він сприймається іншими, і побудова своєї поведінки з урахуванням можливих реакцій інших;
- * як людина дивиться на свої дії, як вона їх оцінює.

Метод «Мікрофон» (вразження від пройденого матеріалу).

Учитель ставить запитання учням або учні-однокласникам.

«Світлофор»

- Зелений – більше таких завдань;
- Жовтий – сподобалось, але не все;
- Червоний – урок не сподобався.

Рефлекторні картки

А тепер підніміть рефлекторні картки і оцініть свою роботу на уроці.

- Помаранчевий – працював добре, своєю роботою задоволений.
- Зелений – виникли деякі труднощі.
- Жовтий – було складно, потрібна допомога вчителя.

«Пошта»

В кінці уроку пропоную учням написати міні-лист з побажаннями, відгуком про роботу в класі – на уроці. «Поштар» або черговий учень розносить листи за адресою.

Рефлексія.

Закінчити речення:

- Сьогодні на я навчився...
- Сьогодні на було важко...
- Я зрозумів, що...

Список використаних джерел

1. **Вікова психологія:** Хрестоматія // За заг. ред. В.С. Мухіна. - М.: Просвещение, 1999. - Гл.2. –
2. **Гуров В.А.** Інтелектуально - творчі ігри // Початкова школа. 2005. - № 5. - С.121 - 122.
3. **Лейтес Н.С.** Психологія обдарованості дітей та підлітків: Навчальний посібник - 2-е вид. - М.: Академія, 2000. - 334с.
4. **Немов Р.С.** Психологія: Навчальний посібник для студентів пед. навч. закладів. - 2-е вид. - М.: Просвещение, 1995. - 496с.
5. **Психологічний словник.** / Под ред. Ю.Я. Неймера. - Ростов - на - Дону: Фенікс, 2003. - 640 с.
6. **Рогов Є.І.** Настільна книга практичного психолога, ч.2. - М.: Владос, с.321-331, с.377.
7. **Табакова Г.М.** Інтелектуально-творчі ігри // Початкова школа. 2005. - № 5. - С.121-122.